DR. AMBRAZIEJŪTĖ-STEPONAITIENĖ
V. D. U. KORP. „ŽIVILĖS“ GARBĖS FILISTERĖ

MOTERYS KRAŠTO SARGYBOJE

V. D. U. STUDENČIŲ ŠAULIŲ KORPORACIJA
„Ž I V I L Ė“

DR. AMBRAZIEJŪTĖ-STEPONAITIENĖ
V. D. U. KORP. „ŽIVILĖS" GARBĖS FILISTERĖ

MOTERYS KRAŠTO SARGYBOJE

V. D. U. STUDENČIŲ ŠAULIŲ KORPORACIJA
„Ž I V I L Ė"

Kalbos žiūrėjo J KALNĖNAS
Spausdino „VILTIES“ spaustuvė
Tiražas 3000 egz.
Sukrauta „ŽIVILĖS“ korporacijoje

Kokios jūs moterys būsite, tokia bus visa tauta.

(Vladas Pūtvis-Putvinskis)

Šis šaulės d-rės A. Ambraziejūtės-Steponaitienės darbas yra didelė parama moterų šaulių veiklai, nes čia reiškiamos tos mintys, kuriomis mes šaulės gyvename, paliečiamos tos problemos su kuriomis mums tenka kas diena susidurti.

Gyvais, paprastais ir vaizdžiais žodžiais autorė apibūdina moters vaidmenį ir jos pareigas tautoje. Nevengdama paminėti ir pasitaikančių mūsų gyvenime negerovių, ji čia pat nurodo, kaip tat reikėtų taisyti. Itin ji pabrėžia moters pasirengimo reikalą ginklų karui ir kultūrinei tautų kovai.

Ir vienas ir kitas klausimas, ypač dabartinės sunkios tarptautinės maišaties laikais, yra labai aktualus. Gyvenimas reikalauja, kad moteris pasidarytų aktyvi kovotoja visose tautos darbo srityse, kad keltų šeimoje ir visoje tautoje karžygiškumo dvasią, ugdytų meilę, sugyvenimą, dorą, sveikatą, didintų tautos darbingumą ir jos ekonominius išteklius ir, be to, dar praktiškai pasiruoštų savisaugos ir pagalbiniams krašto gynimo reikalams.

Šios mintys jau eilę metų šaulių moterų yra keliamos. Pati šio leidinio autorė jau nemažą krašto dalį yra apvažiavusi su paskaito-

mis, tiek per karinio paskatinimo valandas, organizuotas moterų šaulių ir birutininkių vadovybių, tiek šiais jubiliejiniais metais per Moterų Šaulių Tarybos valandas „Lietuve, budėk". Bet rašytinės literatūros, išskyrus paskaitas iki šiolei neturėjome. Tad už taip reikšmingą pagalbą mūsų darbui „Živilės" korp. garbės filisterei šaulei A. Ambraziejūtei-Steponaitienei ir šios knygutės leidėjai „Živilės" korporacijai priklauso nuoširdi moterų šaulių padėka.

S. Marcinkevičienė-Pūtvytė,
E. moterų šaulių vadės p.

Kaunas, 1939-III-1.

ŠAULIŲ SĄJUNGOS 20-MEČIUI PAMINĖTI.

V. D. U-to studenčių šaulių korporacija
„Živilė“

Kaunas, 1939 m. III. 1.

Kultūringos dvasios žmonės karų niekada nenorėjo ir nenori.

Mokslininkas Veberas karus vadina žmonijos rykšte, Antikristo beprotybe.

Klopštokas rašė, jog karas tai velniškas žmonijos juokas. Šuo Cerberis, kuris saugoja pragaro vartus, turi tris nasrus, karas gi tų nasrų turi tūkstančius.

Istorijos kūrėjas Herodotas sako: „Dar niekas nėra tiek netekęs proto, kad karą aukščiau vertintų už taiką; taikos metu vaikai laidoja tėvus, o karo metu tėvai laidoja vaikus". Herodotas sušunka: „Tur būt, kuriam neramiam demonui reikalingi karai".

Lietuviai taip pat karų nenori ir stengiasi taikoje gyventi su visais kaimynais. Bet, kai pašonėse garsiai žvanga ginklai, kai kiti gruobuoniškai nusistatę ir tik galvoja, kaip išrasti pražūtingiausius šovinius, kokiu būdu nugramzdinti priešo laivus į jūros dugną, kaip pagaminti nuodingiausias dujas, kad jomis ištroškintų ne tik priešo kariuomenę, bet ir civilius gyventojus, kaip sėkmingiau apkrėsti priešo tautą limpamomis ligomis ir ją išmarinti, kaip veikiau nutautinti pavergtas tautas, — girdėdami tas visas blogybes, mes negalime būti ramūs. Mes turime visas mūsų šalies jėgas sukaupti krašto apsaugai. Ir tai apsaugai turi pasirengti visa tauta: vyrai ir moterys.

Labai senais priešistoriniais laikais, kai žmonės buvo nekultūringi, kai jie gyveno primityviai ir atskiromis šeimomis, tada nuo priešų vienodai gynėsi abi lytys: vyrai ir moterys. Kai šeimą užpuldavo priešas, tai visi drauge, vyrai ir moterys, stverdavo primityvius ginklus: lazdas, akmenis ir mušdavo priešus.

Vėliau, kai iš šeimų susiorganizavo gentys ir kiltys, kai žmonės pasiekė didesnį kultūros laipsnį, vyrai su moterimis pasidalino darbą. Vyrams privalomas darbas buvo: ginti savąją giminę ir kiltį nuo priešų, kariauti, o taip pat medžioti miškuose ir vandenyse. Moterys pasiėmė auginti ir auklėti šeimas, dirbti namų ir laukų darbus.

Dabar, kai civilizacija pasiekė aukštą laipsnį, kai žmonių žudymui sparčiai rengiamasi, vėl kyla reikalas moterims aktyviai prisidėti prie krašto gynimo. Dėl to šiais laikais ne tik Lietuvos, bet ir visų kraštų moterys kviečiamos saugoti ir ginti savo tautą ir savas žemes.

Rengiant piliečius, svarbiausia moteris, karui, reikia žinoti, kad **yra du karai. Vienas, pats žiaurusis, tai ginklų ir jėgos karas. Antras — — beginklis, tai kultūrinis ir ekonominis karas.**

Šiedu karai visais amžiais ėjo greta kits kito. Ginklų karas ištikdavo protarpiais; ginklais susirėmusios tautos ir valstybės persiimtyniuodavo, persipešdavo ir viena kitą pavergdavo. Beginklis arba kultūrinis karas vyko ir vyksta be atvangos. Tarp tautų visais amžiais ruseno tarpusavio kova. Čia tautos ir valstybės kariaudavo savąja kultūra. Ir ta tauta, kuri būdavo kultūringesnė, šviesesnė ir žmoniškesnė, visada įgydavo daugiau simpatijų, patraukdavo prie savęs mažiau kultūringas tautas ir jas

kultūriškai ir ekonomiškai pavergdavo. Taigi, esminis skirtumas tarp šių dviejų karų buvo tas, kad pirmasis karas kitas tautas pavergdavo jėga, žudymu ir griovimu, o antrasis — kultūra, kūryba, švietimu ir civilizacija užvaldydavo silpnesniąsias tautas.

Ginklų karuose dalyvavo tik vyrai ir labai retai moterys. Jėgos karas buvo vyrų karas. Tai buvo natūralu ir atitiko vyrų prigimtį. Moterims ginklų karas buvo svetimas, nes jų kita prigimtis. Jų fizinė ir dvasinė struktūra žiaurioms karo žudynėms nepritaikinta.

Beginkliame kare dalyvavo visa tauta: tiek vyrai, tiek moterys. Abi lytys: vyrai ir moterys ugdė ir skleidė kultūrą ir rungtyniavo su kaimyninėmis tautomis.

Jei pažvelgsime į mūsų praeities karus, tai aišku, kad jėgos karas buvo vyrų lietuvių karas. Pažiūrėję į mūsų tautos buvusį beginklį karą, t. y. kultūrinę kovą, pamatysime, kad šitoje kovoje Lietuvos moterys turi labai daug nuopelnų. Jei mūsų tauta išsilaikė ir jos neišdildė stipresnės kaimyninės tautos, tai šioje beginklėje kovoje gal net daugiau yra laimėjusios moterys, negu vyrai.

Kas mokė mūsų kalbos, šio svarbiausio tautos pažymio: ar vyrai, kurie senais laikais nuolat žvangindavo ginklais ties Malburgu, Maskva, Kijevu, Naugardu, o jei ne, tai medžiodavo per dienas miškuose, ar ramios moterys, dirbusios namie ir visada saugojusios šeimos židinį? — Aišku, moterys. Kas mokė lietuviško rašto spaudos draudimo laikais? — Daugiausia verpėjos. Kas augantiems piliečiams daugiau įkvėpdavo tėvynės meilės, mūsų tautos tradicijų ir

papročių, prisirišimo prie gimtosios žemės? Be abejo, daugiau motinos, pasakas sekdamos, dainas dainuodamos ir lietuviukus gyvenimui ruošdamos.

Kas kūrė senąjį mūsų meną, kurio raštais visi gėrisi ir stebisi? — Daugiausia audėjos. Jos į mūsų kultūrą įdėjo ne tik meniškus raštus ir spalvas. Tos nemokytos moterėlės, nusižiūrėjusios į tulpę, dobilą, ąžuolą, eglę, į saulutę, žvaigždutes — jų paveikslus savaip kombinuotus išdėstė prijuostėse, drobulėse ir juostose. Šitame darbe audėjos parodė gilų protavimą, nemenką galvotumą ir matematinius gabumus.

Taigi, Lietuvos moterys beginklėje kovoje visada dalyvavo ir dabar dalyvauja. Čia reikia pripažinti, kad jos prisidėjo ir prisideda prie krašto apsaugos.

Mūsų laikais iš moterų reikalaujama net ne daug ko nauja. Todėl žodžių „moteris ir krašto saugumas“ visai nėra ko nusigąsti. Dabar norima tik, kad moterys savo veiklą tautos ir krašto gynime daugeriopai padidintų, pagilintų ir sąmoningiau veiktų.

Ginklų karas ir beginklė tautų kova šiais laikais visas valstybes ypatingai masina. Dar niekada nebuvo taip stropiai rengiamasi ginklų karui, kaip dabar. Ir niekada Europoje nebuvo toks atkaklus ir įžūlus beginklis tautų karas, kaip mūsų laikais. Kiekvienoj valstybėj valdančioji tauta stengiasi kuo veikiausiai nutautinti valdomąją tautą, nori išnaikinti jos kalbą, jos kultūrą ir ištrinti jos istoriją. Gi šių trijų tautiškumo pažymių netekusi tauta yra žlugusi. O kiekvienai tautai yra natūralu ir žmogiška išlaikyti senolių palikimą, nes tas jai prigimta.

Mes aiškiai matome, kad kiti smarkiai veikia dviem kryptim. Viena, rengiasi pražūtingam ginklų karui, o antra, varo aršų nutautinimo darbą. Jie net nesidrovi sakyti, kad imsią žemę, bet tik be žmonių. Žmonės jiems esą nereikalingi, jiems reikią tik žemių.

Tokių sumanymų akivaizdoje, argi mes galime būti ramūs ir vykdyti tik lėtai rusenančią kultūrinę kovą? Ne, mes privalome visos mūsų tautos ir visos šalies jėgas kuo greičiausiai sukaupti ir sustiprinti krašto apsaugai. Ir tai apsaugai turi pasirengti visa tauta: vyrai ir moterys.

Mes nemanome formuoti moterų batalionų ir kviesti moteris su ginklu į frontą. Tačiau lenkai, rusai ir kiti moteris organizuoja ir formaliam ginklų karui. Lenkija, atgavusi nepriklausomybę, ruošė ir dabar net ruošia ginklų karui moteris savanores, panašiai kaip ir vyrus.

Rusijoj ypatingo skirtumo nedaro tarp vyrų ir moterų. Rusės moterys gali mokytis aukštose ir specialiose karo mokyklose. Jos gali būti karininkais ir užimti aukštas kariškas vietas. Rusės gali žygiuoti su šautuvais, gali valdyti kulkosvaidžius, būti kariškais lakūnais, kariškais inžinieriais ir t. t. Žodžiu, rusės savanorės plačiu mastu ruošiamos kariškam darbui.

Mes, lietuvės, ginklų karą palikime vyrams. Tos pareigos, bent platesniu mastu, moterims netinka. Ginklų karas, tai vyrų darbas. **Mūsų moterys turi kovoti kultūriniame fronte ir tinkamai pasirengti pagalbinei karo tarnybai. Jos tinka sanitarijai, priešcheminei ir priešbakteriologinei apsaugai, ryšių tarnybai, žvalgybai, administracijai, kariškai propagandai, maisto,**

drabužių tiekimui ir lėšų rinkimui karo reikalams. Šitoje srityje mūsų moterys gali daug padaryti. Čia jų darbas bus našesnis ir naudingesnis.

Panagrinėkime tuos uždavinius atskirai.

VISOS MOTERYS IR VYRAI NETINKAMI RIKIUOTEI TURI KUO DAUGIAUSIA ĮGYTI SANITARIJOS IR MEDICINOS ŽINIŲ.

Tos žinios reikalingos ir būsimam karui, jei jį kada sulauksime, ir bendram tautos sveikatingumui. Kiekvienam kultūringam žmogui sanitarija yra būtina. Mes turime mokėti suteikti pirmą pagalbą sužeistiems, nelaimės ištiktiems ir ūmai susirgusiems. Taip pat reikia mokėti slaugyti sužeistus, jų žaizdas raišioti ir prižiūrėti ligonius.

Visi piliečiai turi mokėti kovoti su limpamų ligų bakterijomis, su cheminiais nuodais ir dujomis, kuriuos priešas galėtų panaudoti karo metu. Tinkamos moterys turi būt paruoštos gailestingųjų seserų ir slaugytojų darbui.

Per karą, pablogėjus gyvenimo sąlygoms, susilpnėja gyventojų kūniškas ir dvasiškas atsparumas. Dėl to limpamos ligos ima sparčiai plėstis, kyla epidemijos ir begales žmonių nuvaro į kapus. Nuo limpamų ligų žmonių daug daugiau žūsta, negu nuo priešų ginklų. Todėl visi piliečiai privalo žinoti limpamų ligų priežastis ir mokėti nuo jų apsaugoti ir save ir savo artimą.

VISI IŠTIKIMI LIETUVOS PILIEČIAI, PRIREIKUS, TURI PAGELBĖTI KARIAMS, ŠAULIAMS IR PARTIZANAMS, SUTEIKDAMI JIEMS ŽINIAS APIE PRIEŠO JĖGAS IR PASIRUOŠIMUS.

Dori piliečiai karo metu **turi padėti mūsų kariškoms dalims, palaikyti tarp dalių ryšius.** Žinoma, jei tai būtų reikalinga. Šios pareigos yra labai svarbios ir reikalingos pasiaukojimo. Čia ypač daug gali pagelbėti moterys. Jos turi būti supažindintos su šio uždavinio reikšme.

LIETUVOS MOTERYS TURI BŪTI PASIRENGUSIOS PAVADUOTI VYRUS KARIUS ĮVAIRIUOSE DARBUOSE.

Kilus karui ir vyrams stojus prie ginklų, moterys turi stoti prie vyriškų darbų. Karo metu laukai dirvonuoti negali. Fabrikai ir įmonės turi dirbti. Įstaigose ir raštinėse darbas negali nutrūkti.

Ūkininkės savo uždavinį atliks, kaip ir visada atlikdavo. Apie senovės lietuves ūkininkes istorikas Sim. Daukantas taip rašo: „Moterys, nors grakščios, dailios ir garbingos audėjos, buvo vienos, vyrams išėjus į karą, arė, šieną piovė ir visus darbus dirbo". Dabartinės sodietės mūsų dirvų, pievų, ūkių ir namų ruošos taip pat neapleis. Kitų profesijų moterys taip pat turi pasirengti. Jos turi tikti ir civilei tarnybai, ir kariuomenės nerikiuotės darbams.

Ištikus karui, mūsų moterys savanorės gali būt imamos į kariuomenę nerikiuotei, o moterims specialistėms bus uždėta prievolė tarnauti kariuomenėje nerikiuotės vietose.

Karinės prievolės įstatymas 1936 metų birželio 30 d. § 7 štai ką sako: „Karo metu nerikiuotės pareigų eiti Krašto Apsaugos Ministro nustatyta tvarka į kariuomenę gali būt imamos ir moterys — savanorės. Kariuomenei reikalingų specialybių moterims gali būti uždėta ir prievolė tarnauti atitinkamose nerikiuotės vietose kariuomenėje, jos įstaigose ir įmonėse".

Taigi, privalome turėti moterų, parengtų toms prievolėms.

MOTERYS PRIVALO KELTI KARIŠKĄ DVASIĄ IR DIDINTI TAUTOS APSIGYNIMO INSTINKTĄ.

Jos turi sakytis už kariuomenę, šaulius ir visas kariškas pajėgas. Ypač moterys turi drąsinti karius. Jei ištiktų karas, moterys privalo žinoti, kad visi sveiki vyrai turi eiti tėvynės ginti. Jos neturi drausti ir slėpti vyrų nuo karinės prievolės, nes vyrams slapstytis šitokiu atveju yra didžiausia gėda. Moterys neprivalo bejėgiškas ašaras lieti. Jos turi siųsti vyrus į karą, juos išrengti ir drąsinti.

Buvo laikai, kada reikėjo slėptis nuo karinės prievolės, — tai rusams mus valdant. Kada rusai gaudydavo „rekrūtus", kada svetimieji imdavo mūsų vyrus ir išgrūsdavo į „pasvietes" svetimiems tarnauti ir svetimų žemių ginti, tada lietuviui nebuvo negarbinga pasislėpti. Moterys tada padėjo vyrams slėptis nuo kariuomenės. Dabar motinos, seserys ir mergelės turi kitaip elgtis. Jos net neprivalo dainuoti tos dainos, kurią prieš Didįjį karą dainavo. Būtent:

„Aušta aušrelė, šviesus pazarėlis,
Rengias brolis karėn joti.
Stovi mergelė prie rūtų darželio,
Stovėdama gailiai verkia“.

Tada mergelė turėjo verkti, nes nežinojo, kur jos bernelis verčiamas joti, kurį kraštą privalės ginti, už ką reikės savo galvą guldyti. Dabar kita aušrelė, kitas „pazarėlis“. Mūsų kariai rengiami ginti ne Mandžuriją, bet gimtąjį kraštą. Dėl to lietuvė moteris ne garbstyti turi, bet reikale dainuoti: Vyrai, į karą drąsiau už Lietuvą laisvą, už žemę mūs šventą.

Kai kas sako, jog Lietuva per maža, kad galėtų kariauti su didesniais kaimynais, todėl, esą, Lietuvai ir nereikia rengtis karui.

Grynas lietuvis-vė ir bent truputį susipratęs tautietis taip protauti negali. Mes žinome, kad lietuvių tauta yra atspari. Ji išsilaikė ne šimtus, o tūkstančius metų. Pavojų buvo visais amžiais. Lietuvos nenušlavė nei lenkai savo tariamąja kultūra, nei rusai, nei senais laikais galingieji totoriai. Lietuvių neįveikė nė vokiečiai su šventaisiais karais ir Europos talkininkais.

Tik prisiminkime Kęstučio laikus ir jo kovas su kryžiuočiais ir kardininkais. Tais laikais, Kęstučiui valdant tikrąją Lietuvą, trisdešimties metų būvyje kasmet lietuviai turėjo pakelti po 2—3 ir 4 karus. Vokiečiai buvo suruošę prieš Lietuvą visą eilę kryžiaus karų, kuriuose dalyvavo beveik iš visos Europos talkininkai. Bet tie visi priešai buvo atremti. O Durbės ir Saulės — Šiaulių kautynėse buvo padarytas galas kryžiaus karams į Lietuvą ir sutriuškinti vokiečių ordinai.

Mūsų nesunaikino priešai senais laikais, nors buvo gausingesni ir neretai geriau apsiginklavę už mus. **Lietuvos neišdildys nieks ir dabar, jei tik mes būsime vieningi, jei tiek vyrai, tiek moterys bus pasiryžę ir pasirengę savo kraštą ginti.**

Prisiminkime, kad pipiras mažas grūdelis, bet pašėlusiai kartus. Riešutas nedidelis, bet sunkiai perkandamas. Titnagas smulkus akmenukas, tačiau ir didelį granitą skelia.

Ir mums būgštauti nėra ko. Mes tik susicementuokime, būkime stiprūs, kaip titnagas, o priešų ginklai juo aštresni ant mūsų kris, tuo greičiau atšips.

Mes nevieni pasauly esame. Ir kas žino, jeigu koks priešas išdrįs skelti titnagą, t. y. pulti Lietuvą, kas gali pasakyti, kaip toli nuskris žiežirbos ir kaip plačiai gali gaisras išsiplėsti.

Taigi nėra ko per daug baugintis. Didelė baimė visada pakerta jėgas ir susilpnina atsparumą. Bailiai ir netekę galvos žmonės ištikus karui, ar kitai didelei nelaimei, pirmieji gali žūti.

Imkime limpamas ligas ir baimę. Bailiai, apsikrėtę limpama liga, greičiau apserga, sunkiau serga ir greičiau miršta, negu nebailūs žmonės. Drąsieji, nors ir apsikrečia limpamomis ligomis, bet jie rečiau suserga, lengviau serga ir ne taip greit miršta.

Drebėt prieš kylančius priešus ir skleisti baimę yra gėda. Tokie žmonės daro gėdą visai mūsų tautai. Jie žeidžia gražų mūsų prosenelių atminimą. Mūsų seneliai visada buvo narsūs, drąsūs ir bereikalingos baimės nepažinojo. Jie atkakliai grumdavosi su žymiai gausesniais priešais ir juos dažnai nugalėdavo.

Posakiai, kad mums nereikia ginkluotis, visai neprotingi. Juk be kariuomenės ir be ginklų net ramiu laiku mes negalėtume išbūti nepriklausomi nei keleto dienų.

VISOS MOTERYS IR VYRAI PRIVALO TURTINTI KARIUOMENĖS IR ŠAULIŲ MAISTO, DRABUŽIŲ IR PATALYNĖS ATSARGĄ. TAIP PAT REIKIA REMTI GINKLŲ FONDĄ PINIGAIS IR GINKLAIS

Visi piliečiai, kuriuos Lietuva priglaudžia ir maitina, privalo remti krašto saugumą lėšomis ir darbu. Ir ta parama turi būti ne smulki, centinė, bet gausi.

SAVISAUGOS REIKALAMS MŪSŲ MOTERIMS REIKIA SUSIPAŽINTI SU ŠAUNAMU GINKLU IR MOKĖTI SU JUO APSIEITI.

Jei kada nors kiltų karas, tai visi sveiki vyrai privalėtų eiti kraštą ginti. Namie liktų tik vaikai, senukai, invalidai ir moterys. Tuomet moterims ir reikėtų pasirūpinti savosios šeimos ir savų namų apsauga. Per karą visada padidėja banditizmas ir plėšikavimas. Dėl to sveikoms, jaunoms moterims reikia mokėti pavartoti ginklą, kad galėtų ir pačios apsiginti, ir silpnuosius apginti.

Be to, dabar rengiamasi taip, kad būsimas karas vyks ne tik fronte, bet ir visoj šaly. Priešas, lėktuvais nulėkęs į kariuomenės užnugarį, galės su parašiutais nuleisti ginkluotų karių būrius (išsodinti desantą). Dėl to reikėtų mokėti visiems piliečiams pulti tokius priešus ir juos naikinti.

Apsigynimo pajautimas (instinktas) visiems yra įgimtas. Kiekvienas gyvis stengiasi apsiginti nuo priešų.

Moterys apsigynimo ir savisaugos instinktą taip pat turėjo ir turi. Kadangi šiais laikais bręsta didesnis savisaugos reikalas, tai moterų savisaugos pajautimą reikia tik patobulinti ir pagilinti.

Jei gudresnė ir narsesnė moteris mokės pavartoti ginklą, tai bus tik nauda. Prireikus vyrui apleisti namus, išėjus į karą, vyras bus ramesnis ir geriau atliks savo pareigas, jei jaus, kad jo šeima ir namai vis dėlto neliko be jokios apsaugos. Ir pati šeima bus ramesnė, kai žinos, kad ji nėra apleista. Be to, ta moteris, kuri mokės pavartoti ginklą bus drąsesnė, narsesnė, energiškesnė ir savarankiškesnė. O šios moters būdo ypatybės mūsų tautos ir krašto saugumui yra būtinos. Gynimuisi tinka drąsi ir narsi moteris, o ne baili. Tik šitokios moterys gali išauginti drąsius ir narsius piliečius.

Reikia pasakyti, kad net gėda, kai moterys nežino kaip revolverį paimti. Jei ant stalo guli ginklas, tai šluostydamos dulkes net bijo jį pajudinti, kad kartais neiššautų.

Moterų savisaugos reikalas nėra naujai sugalvotas. Spėjama, kad senais laikais, prieš keliolika šimtų metų, lietuvės moterys net buvo apsiginklavusios durklais. Tie durklai galėjo būti joms reikalingi apsigynimui ir nuo plėšikų ir nuo žvėrių. Kai vyrams tada tekdavo išvien kariauti, moterims, gal būt, reikėdavo pačioms apsiginti ir vaikus apginti.

Sakysime, kad tai buvo laukiniai žmonės, kad jie nežinojo, iš kur ir kada priešas užpuls. Bet ar dabar ne panašiai yra? Ir dabar priešas

gali bet kada užpulti. Jis gali pulti fronte ir užfrontėje.

Šia proga paminėsiu štai ką. Šiaurės Amerikos Kansaso valstybėj policijos šefas prieš kurį laiką išleido tokį įsakymą valdžios ir savivaldybės moterims tarnautojoms. Jis taip skamba: „Kiekviena mergina, tarnaujanti valdžios ar savivaldybės įstaigose, turi mokėti ne tik stenografuoti ir greitai mašinėle rašyti, bet taip pat ir taikliai šaudyti".

Ką tai reiškia? O gi štai ką. Kansaso valstybėje būna dažni įstaigų užpuldinėjimai ir kasų apiplėšimai. Dėl to valdžia nustatė, kad visi valdininkai ir valdininkės tarnybos metu turėtų ginklus ir mokėtų gerai šaudyti. Kai valdininkai, valdininkės galės nuo plėšikų apsiginti, tai plėšikai nebus toki drąsūs ir mažiau bus kasų apiplėšimų.

Jei moterims svarbu mokėti pavartoti ginklą apsigynimo tikslais taikos metu, tai dar svarbiau mokėti apsieiti su ginklu karo metu.

Senais laikais paskirai dalyvavo ir moterys karuose. Kitos net tapdavo karžygėmis.

Prisiminkime žilos senovės Pilėnų kautynes. Tai buvo Gedimino laikais 1336 m. Kryžiuočiai, pasikvietę būrius talkininkų, stipriomis jėgomis netikėtai apgulė Pilėnų pilį, kur tuo laiku buvo negausinga įgula, narsaus vado Margio vadovaujama. Į Pilėnų pilį buvo subėgę apylinkės gyventojai su savo manta slėptis ir gintis nuo priešų. Čia vyrams į talką ėjo ir moterys. Besiveržiančius į pilį priešus moterys plikino verdančiu vandeniu, degančia derva ir padėjo juos risti nuo pilies sienų.

Moters dalyvavimą tėvynės gynime ryškiai atvaizduoja karžygės Gražinos tipas. Gražina,

sužinojusi, jog jos vyras, karvedys Liutauras rengiasi parduoti valdomąjį kraštą vokiečiams, ryžosi gelbėti savo šalį. Gražina persirengė savo vyro drabužiais ir šarvais, apsiginklavo jo ginklais, stojo kariuomenės priešakyje vietoj vyro ir išvedė karius į mūšį. Kautynėse ji žuvo. Bet savo kraštą apgynė nuo priešų.

Sakoma, kad Gražina tai tik pasakų — legendų moteris. Bet iš ko gi sukuriamos istorinės pasakos? Argi ne iš tikrų įvykių? Ar ne iš žmonių protavimo ir jų idealų? Greičiausiai legenda apie Gražiną turi ir tiesos. Ko neužrašo kronikininkai, tą kartais išsaugoja liaudis savo lūpose, nors ir iškraipytai.

Sakysime, kad Gražinos kaip tokios ir nebuvo, tai vistiek mūsų senose kovose už Lietuvos nepriklausomybę moterys kartais turėjo pasireikšti kariškuose žygiuose, iš ko ir susidarė karžygės Gražinos asmuo.

1830—1831 metų sukilime prieš rusus moterų, dalyvavusių su ginklu, taip pat buvo. Iš jų žymiausia — grafaitė Emilija Pliateraitė. Ji gimė Vilniuje grafo Pliaterio šeimoje, o augo ir brendo netoli Daugpilio. Vaikystėje ir jaunystėje ji ryškiai skyrėsi iš kitų mergaičių tarpo. Ji daug skaitė, mokėsi ir vis svajojo apie didelius darbus.

Kai 1830 m. Lietuva su Lenkija pradėjo ruošti sukilimą prieš rusus, Em. Pliateraitė gyvai prisidėjo prie sukilėlių ir sukilime aktyviai dalyvavo. Ji buvo viena sukilėlių vadų ir turėjo kapitono laipsnį. Ji vedė į kautynes ir pėstininkus ir raitelius.

Pirmasis jos žygis buvo dalyvavimas sąmoksle, kuris buvo rengiamas Daugpilio (Dvinsko) tvirtovei paimti. Ji turėjo tvirtovės

planą ir su savo šalininkais rengėsi tvirtovę užpulti. Daugpilį paimti turėjo padėti pažįstami kariūnai, kurie mokėsi tos tvirtovės karo mokykloje. Bet šis žygis jiems nepasisekė.

Tuomet Em. Pliateraitė, persirėdžiusi vyriškais drabužiais, jojo raita su savo drauge Prušinskaite į Dusetas, Zarasų apskr. Čia ji važinėjo po kaimus, agitavo ir kitų agitatorių padedama paskelbė sukilimą prieš rusus.

Pradžioje sukilėliams sekėsi, jie sumušė rusų būrius. Bet vėliau sukilėlius rusai išvaikė. Tuomet Emilija stojo į Ukmergės savanorių eiles, kovėsi su rusais ties Baisogala, apie Ukmergę ir gynė Kauną.

Sukilėliams pralaimėjus, jų ūpas baisiausiai krito. Bet Em. Pliateraitė net tada nelabai nusiminė. Ji kaltino kai kuriuos vadus neveiklumu ir jiems su panieka sakė:

„Man beliko tik keli lašai kraujo, ranka dar gali pakelti kardą; aš nepasidarysiu gėdos pasiduodama: eisiu viena ir padarysiu savo".

Ir ji nepasidavė. Kadangi sukilimas Lietuvoje jau buvo numalšintas, o kovos Lenkijoje dar tebesitęsė, tad Emilija Pliateraitė leidosi į kelionę, į Lenkiją, kad prisidėtų prie naujų sukilėlių ir vėl kovotų už pavergtąjį savo kraštą. Ji ėjo pėsčia į Lenkiją, slapstydamasi nuo rusų. Augustavo giriose Em. Pliateraitė iš nuovargio ir šalčio rimtai apsirgo ir neilgai sirgusi mirė. Ji mirė 1831 metų gruodžio mėnesyje vos sulaukusi 25 metus. Palaidota Dzūkijoje, Kapčiamiestyje.

Po mirties Emilija Pliateraitė buvo pagarsėjusi ne tik Lietuvoje, bet ir užsieny, kaip lietuviškoji Orleano mergelė.

Ši mergelė daug ko nepadarė, rusų nenugalėjo, bet jos drąsa, energija ir pasiryžimas ginti savo kraštą yra sektinas ne tik moterims, bet ir vyrams.

Mes neprivalome reikalauti, kad moterys eitų su ginklu į frontą. Ginklų karas tai vyrų darbas. **Bet, jei, kilus pavojui, atsirastų viena kita moteris panaši į Gražiną ar Em. Pliateraitę, tokioms moterims reikėtų leisti pasireikšti kariškuose darbuose.** Jos tik padrąsintų vyrus karius ir sugėdintų bailiuosius.

Čia paminėjau, kuo moterys svarbiausia gali prisidėti prie ginklų karo. Dabar panagrinėkime beginklę, arba **kultūrinę mūsų tautos kovą.**

Beginklėje, arba kultūrinėje tautų kovoje moterims yra labai plati dirva. **Kultūrinė kova: švietimas, krašto gerovės pakėlimas ir tėvynei gynėjų išugdymas be moterų dalyvavimo visai neįmanomas.** Šioje kovoje jos turi ypatingai pasireikšti. Lietuvėms moterims čia reikia sąmoningai pasirengti ir kultūrinį barą varyti visa plotme.

Koki uždaviniai šioje kovoje? Ką moterys čia turi veikti?

PIRMAS KULTŪRINĖS KOVOS ĮRANKIS, TAI TĖVYNĖS MEILĖ.

Tėvynės meilė, patriotizmas, tai nepaprasta žmoniškumo dovana. Ir tie žmonės, kurie stipriau myli savo tėvynę, visais amžiais buvo labai aukštai vertinami.

Tėvynės meilė yra kiekvieno doro žmogaus širdyje. Be tėvynės meilės nėra doro piliečio. Išimtį sudaro tik internacionalai. Bet ir tie pri-

reikus, griebiasi patriotizmo, panašiai kaip užkietėję bedieviai mirdami šaukiasi Dievo.

Blogi vaikai, kai jie nemyli savos motinos. Netikę piliečiai, kai jie nejaučia meilės savo gimtinei. Tokie žmonės dažnai tampa išgamomis, parsidavėliais ir tėvynės išdavikais. Jie linkę į sunkiausias pilietiškas nuodėmes; jie yra tautos skaudulys ir gėda.

Tėvynės meilėje išauklėtas žmogus, kur jis būtų, visur ir visada jaučia meilę savajai tėvynei. Ir ta meilė nenugalima, jos nei prievarta neišplėši, nei turtais nepapirksi. Iš tėvynės ištremtam patriotui merdi širdis nuo ilgesio, vysta kūnas, ilsta akys nuo žiūrėjimo į tėviškės šalį.

Klaipėdos krašto lietuvė veikėja, gyvenanti Amerikoje Elzbieta Bračiulienė taip sako: „Yra visur žmonių ir žemių. Bet tai nėra tas kraštelis ir tie žmoneliai, kurie širdį tikrai pradžiugina“.

Nors ji Amerikoje išgyveno tik dešimt metų, bet tėvynės ilgesio apimta, savo kraštą jau spėjo aplankyti šešetą kartų.

Pažiūrėkime, kaip suomiai brangina savo tėvynę. O jų kraštas šiaurėje, akmenuotas. Štai suomių liaudies dainos žodžiai, kurie rodo, kaip jautriai, kaip stipriai Suomijos piliečiai myli savo gimtinę.

„Daug geriau savo tėvynėj vandenį iš beržo tošės, iš karninio kaušo gerti, negu svetur gurkšnoti alų iš ąsočio sidabruoto.

Daug geriau savo tėvynėj vargo lūšnoj tik ant krosnies, tik ant akmenų miegoti, nei svetur pūkinėj lovoj išsitiesus ilsėtis“.

Suomiams jų tėvynė nepamainoma. Suomiai, nors nedidelė šiaurės tauta, bet yra stipri, kul-

tūringa ir pavyzdinga. Iš jų pavyzdį ima net didžiosios pietų tautos.

Tėvynės meilė darė ir daro stebuklus; ji kuria poeziją, švelniausią muziką, gražiausias dainas. Šalia to, tėvynės meilė yra svarbiausias akstinas krašto apsaugai. Be tėvynės meilės nė viena tauta savo krašto neapgynė ir neapgins. Mūsų tauta amžiais išsilaikė tik dėl to, kad mūsų sentėviai karštai savo kraštą mylėjo. Dėl tos krašto meilės jie grūmėsi ir už ją guldė galvas. O mūsų netolimos praeities kovotojai, knygnešiai ir visi tėvynės žadintojai, prikėlė Lietuvą tik dėl to, kad be galo tėvynę mylėjo. Nesunkios jiems buvo grandinės, nebaisūs kalėjimų urvai, nešalti Sibiro ir žieminių jūrų speigai. Jų širdys, degdamos tėvynės meile, pynė karščiausias patriotiškas maldas: eilėraščių ir kitų raštų pavidalu jas skleidė tarp tautiečių, juos kėlė ir stiprino.

Jei nebūtume turėję tėvynę mylinčių sūnų ir dukterų, nebegirdėtume dabar lietuviško žodžio ir dainos, ir nebeplevėsuotų mūsų vėliavos.

Šiais laikais patriotizmas mums dar labiau reikalingas. Mūsų tėvynės meilė dabar turi degti tokia kaitra, kokia dar niekada nedegė.

Supraskime ir įsidėmėkime, kad šiais laikais patriotizmu šarvuojasi visos tautos. Visi mūsų kaimynai savųjų tarpe auklėja didžiausį patriotizmą, o kiti ir šovinizmą (svetimų tautų neapykantą). Ir kovą laimės ta tauta, ta valstybė, kuri bus stipriau apsišarvavusi ne tik moderniais ginklais, bet ir patriotizmu.

Tad mes, lietuviai, stiprindami ginklų jėgas, nepamirškime savo širdis apginkluoti tėvynės meile. Mes visi, tiek ūkininkai, tiek inteligentai, tiek darbininkai, privalome širdis taip apgink-

luoti patriotizmu, kad tos meilės ir mirtis iš mūs neišplėštų. Tiek ginklų karą, tiek kultūrinę tautų kovą galime laimėti tik tėvynės meile. Jei širdyje nedegs kaitri tėvynės meilės ugnis, tai kautynėse geriausi ginklai iškris iš mūsų rankų ir kultūriškai lietuviškąją kovą taip pat pralaimėsime.

Piliečius apšarvuoti tėvynės meile pirmiausia gali moteris. Moteris — motina savo rankose turi pirmuosius piliečių žingsnius ir ji gali įskiepyti jaunose širdyse nemarią tėvynės meilę. Gerai žinome, kad tik vaikystėje, tik ankstyvoje jaunystėje sukurtoji tėvynės meilė yra stipri, patvari ir neveidmaininga. Patriotizmas, atsiradęs vėlybesniame žmogaus amžiuje, dažnai yra netikras, nepatikimas, nepastovus ir turi kokių nors sumetimų. Dėl to kiekviena lietuvė moteris, kiekviena dora pilietė privalo pasirūpinti, kad visi augantieji piliečiai būtų ugningi patriotai, tauriai mylį Lietuvą.

Kiekvienas jaunas lietuvis privalo suprasti, kad jis yra lietuvis ir kad, ką tik jis dirba, dirba Lietuvai ir jos garbei. Dėl to visi mažyčių ir jaunuolių veiksmai turi būti toki, kad keltų, o ne žemintų lietuvių vardą.

Lietuvė moteris privalo būti tėvynės meilės ugdytoja visais žmogaus gyvenimo laikais. Ji turi skatinti jaunus bernelius ir savus vyrus, kad jie visada būtų pasiryžę grumtis už mūsų lygius laukus, už lankas, kalnelius, už tankius miškus ir tėvų namelius.

Kad lietuviai stipriau pamiltų Lietuvą, jie turi susipažinti su savo kraštu. Ir ne tik iš aprašymų ir nupasakojimų, bet ir savomis akimis turi išvysti Lietuvos gražiąsias ir istoriškąsias

vietas. Dėl to daromos ekskursijos po Lietuvą gražiai auklėja jaunimą.

Daugelis lietuvių, nepažinę savo krašto, jau veržiasi su ekskursijomis į svetimus kraštus. O tai nenuoseklu. Reikia pirma pažinti savo tėvynę, o jau paskui siekti svetimų kraštų. Mūsų jaunimas iš pat mažųjų dienų turi kuo stipriausiai prisirišti prie savo gimtinės. Jis turi pamilti visa, kas lietuviška, kilnu ir gera. Visi mūsų vaikai turi pamilti Lietuvos laukus, jos miškus, jos jūrą. Visas jaunimas privalo pažinti mūsų kaimą, mūsų ūkininkus, nes tik ten rasime gryną lietuviškumą ir tik ten mus pagaus gryna patriotizmo dvasia.

Patriotiškam mažyčių auklėjimui, be abejo, turi vadovauti moteris. **Jei kiekviena lietuvė bus gera patriotė ir savo aplinkumoj skleis karštą tėvynės meilę, tai mūsų moterys atliks svarbiausią krašto saugumo darbą.**

KRAŠTĄ GINKIME LAISVOS LIETUVOS ĮSISĄMONIJIMU.

Kas gali išsižadėti laisvės? Į laisvę skrenda ištrūkęs iš narvelio paukštelis. Daužosi ir veržiasi sugautas žvėrelis. Bitutė, įlėkusi į puošnų kambarį, mušasi daužosi į langų stiklus norėdama vėl išsprukti į laisvę. Padėkite jai kvepiančio medaus, puokštę sultingiausių gėlių — ji jų nelies. Bitutei reikalinga laukų erdvė, beribė pievų žaluma ir nenuskintų žiedų nektaras.

Žmogus, patekęs į kalėjimą, sapnuoja laisvę, skaito valandas ir minutes, kada pasibaigs jo kalinimas.

Vergas, jei jis susipratęs ir sąmoningas, kovoja už savo laisvę ir stengiasi išsivaduoti.

Apskritai, visų rūšių pavergimai prislėgia pavergtuosius ir sukelia pastangas išsivaduoti.

Tauta, kurią pavergia svetimos padermės žmonės, visada skursta, nyksta ir tautiškai išsigema.

Mūsų unija su lenkais ir rusų pavergimas paliko mums sunkiausius atsiminimus ir tautai skaudžias žaizdas.

Šiais laikais kyla nauji pavojai: vėl alkani slibinai nori mus praryti. O ekonominiai sunkumai kai kuriuos į desperaciją veda. Kai kas išsitaria, kad po svetimųjų valdžia buvę geriau.

Taip kalbėti gali tik tamsuoliai ir žmonės su vergiškais palinkimais. Kai tamsūs žmonės ilgai vergauja, tai tokie, net iš vergijos atleisti, nesiskubina iš jos išeiti. Jie būna tiek užguiti, jų protai tiek užslopinti ir aptemdinti, kad jie ir neįsivaizduoja geresnio, laisvo gyvenimo.

Tokiems tamsuoliams vergams prilygsta ir tie mūsų piliečiai, kurie nesąmoningai sako, kad po svetimu jungu buvę lengviau. Jie neprisimena baudžiavos, kurią mums daugiausia teikė svetimieji ir tautiškos išgamos. Jie greitai pamiršo, kad vyrus baudžiauninkus dėl ponų užgaidų kaldavo į kalades, kad moterims baudžiauninkėms, skinančioms soduose vaisius, buvo net dedami ant burnų apinasriai, kad jos nesuvalgytų kokio vaisiaus; kad merginas varydavo į ponų miegamuosius ištvirkėlių gašlumui pasotinti; kad motinos baudžiauninkės kartais turėdavo eiti į dvarų rūmus ponų šuniukų maitinti, tuo tarpu, kai jų kūdikiai likdavo namuose be jokios priežiūros, alkani, tik su beralinės duonos žindu. Jie pamiršo, kad mes savo kalba net melstis negalėjome, kai žandarai ir

šnipai plėšdavo iš besimeldžiančių žmonelių maldaknyges, juos baudė piniginėmis baudomis, grūdo į kalėjimus ir trėmė į Sibirą. Jie neprisimena Kražių skerdynių, kai bažnyčios gynėjus plakė bizūnais ir skandino Kražantėje. Jie spėjo pamiršti paskutinių okupantų begėdiškus pasielgimus ir kitas neišskaičiuojamas skriaudas, kurias darė svetimšaliai, laikinai mus pavergę.

Kad Lietuvoje išnyktų šie vergijos palaikai, reikia, kad visi piliečiai įsisąmonintų laisvos ir nepriklausomos Lietuvos sąvoką. **Mes turime žinoti, kad tik būdami laisvi ir nepriklausomi galime dorai išsaugoti mūsų lietuviškumą ir išlaikyti tą, ką mums senoliai paliko.** Dėl to mūsų žmones reikia šia kryptimi auklėti. Jiems iš pat mažens turi būt įdiegta laisvos Lietuvos idėja.

Suprantama, kad **mažiesiems mūsų laisvos tautos sąvoką pirmiausia gali įkvėpti laisva, susipratusi, turinti šeimoje ir tautoje balsą moteris.** Tasai moterų uždavinys yra labai svarbus. Nuo jų sugebėjimo išauginti laisvą Lietuvą keliančius piliečius pareis ir mūsų stiprumas.

Augantieji lietuviai turi žinoti, kad mūsų seneliai be galo gerbė laisvę ir ją gynė nuo visų priešų. Mūsų kunigaikščiai ir visi didieji ir taurieji lietuviai be atvangos kovojo už mūsų tautos nepriklausomybę. Kunigaikštis Kęstutis ir Vytautas Didysis visą savo ilgą gyvenimą grūmėsi su priešais vien tik dėl laisvos Lietuvos ir jos garbės.

Senieji lietuviai ilgai ir tvirtai laikėsi senos tikybos jau vien dėl to, kad peršantieji krikštą vokiečiai, o vėliau lenkai, norėjo juos pavergti. Apie Žemaičius Sim. Daukantas rašo: „Nors jų

broliai latviai, prūsai ir kiti paklupdyti po kryžiumi klūpojo ir krikščionims vokiečiams kruvinai vergavo, bet lietuviai — žemaičiai dar daugiau negu tris šimtus metų pagonimis būdami savo liuosybę nuo kryžiuočių gynė“.

Prarastą laisvę mes iškovojome sunkiai: prakaituotu darbu, kančiomis ir krauju. O kas sunkiai ir brangiai atpirkta, tas niekada neturi pražūti.

TAUTĄ STIPRINKIME ŠEIMOS GRYNUMU.

Nuolat girdime, kad šeima, tai valstybės pagrindas. Mes, pasistatę valstybės rūmą, džiaugiamės tuo pastatu ir jį dabiname. Bet valstybės pagrindu — mūsų šeima per mažai rūpinamės.

Kad mūsų valstybė būtų stipri, šeima turi būti lietuviška ir gryna. Ūkininkų šeimomis daug rūpintis netenka. Lietuviškumą kaimas iki šiam laikui išsaugojo. Jis ir toliau išsaugos. Bet miestų krikščioniškais gyventojais ir šviesuomene dar tenka susirūpinti. Čia yra nemaža šeimų neaiškios tautybės, kurios dedasi lietuviais tik dėl to, kad taip patogiau. Sutinkame tokių žmonių, kurie beveik visą gyvenimą nežino, kas jie tokie yra: lietuviai, lenkai, rusai ar vokiečiai. Jie prisišlieja čia prie vienos, čia prie kitos tautybės, žiūrint, kaip gyvenime patogiau ir kur mato daugiau naudos. Šitoki nesusipratėliai paprastai išeina iš maišytų šeimų. Kai vyras lietuvis, o žmona rusė, lenkė ar kitos tautybės, tai jų vaikai būna nei šis, nei tas. Jų vaikai dažniausiai būna tos tautos, kokios motina nori, nors jie gimę ir augę Lietuvoje. Kitatautė moteris Lietuvos šeimų tarpe dažnai per-

sveria vyro lietuviškumą ir dažniausiai vaikus išaugina tokiais, kokiais motina nori.

Jei iš pusiau lietuviškos šeimos, kur vyras lietuvis, o moteris kitatautė, išauga lietuviai patriotai, tai tik dėl to, kad vaikai augdami papuola į lietuvišką aplinką.

Vokiečiai saviesiems, norintiems vesti, draudžia vesti svetimtautes. Vokiečiai sako, kad vokietis vestų tik vokietę, kad vokietė tekėtų tik už vokiečio. Griežčiausiai saugoja savas šeimas žydai nuo tautinės maišaties. Rūpinasi ir kiti mūsų kaimynai, kad jų šeimos būtų tautiškai grynos. Tad jokiu būdu mums, lietuviams, negalima nuolaidžiai žiūrėti į tautinį mūsų šeimų mišrumą.

Atsigręžkime į praeitį, į mūsų senovę. Čia mes pamatysime, kokią skriaudą padarė mūsų tėvynei mišrios šeimos. Kai mūsų kunigaikščiai, kunigaikštytės ir kiti didikai ėmė poruotis su rusų, lenkų ir kitų tautų didikais, tautiškumo sąvoka aukštuosiuose visuomenės sluogsniuose ėmė silpnėti, ir įsiskverbė svetima kultūra.

Tiesa, mūsų kunigaikščiai, vesdami slavų kunigaikštytes, plėtė Lietuvos kunigaikščių valdžią slavų žemėse. Dažnai tokiu būdu prie Lietuvos prijungdavo slavų gyvenamas sritis. Bet tas Lietuvai neišėjo į gera. Ilgainiui Lietuva neteko visų slaviškų žemių ir daug savųjų prarado. Be to, mišrios didikų šeimos beveik visos dingo Lietuvai. O įsigalėjusi dėl mišrių šeimų svetima kultūra ponijos tarpe pražudė Lietuvai mūsų bajoriją ir inteligentiją. Lietuviškai rusiškos šeimos prisijungė prie Maskvos, o lietuviškai lenkiškos šeimos prisiglaudė prie Varšuvos. Galimas daiktas, kad mišrios šeimos padėjo ir Lietuvos nepriklausomybę prarasti.

Čekų istorikas Pfitzner'is, palyginęs Vytauto Didžiojo ir Jogailos reikšmę Lietuvai, sako, jog Vytautas dėl to buvęs tikras Lietuvos sūnus ir didžiausias tėvynės gynėjas, kad jis yra kilęs iš grynos lietuviškos šeimos (tėvas — kun. Kęstutis, motina kun. Birutė). Jogaila Lietuvai buvęs dėl to nepalankus ir žalingas, kad jis buvo kilęs iš tautiškai mišrios šeimos: jo tėvas — Lietuvos kunigaikštis Algirdas, motina — rusė, Tverės kunigaikštytė.

Iki Lietuvos atgimimo mes buvome nesąmoningai dosnūs. Mes visiems kaimynams padovanojome daugybę žymių žmonių. Lietuva Rusijai davė daug kunigaikščių ir kunigaikštienių. Lenkams suteikė visą eilę lietuvių kilmės karalių, karalienių ir didelę dalį diduomenės. Ir tai visa išėjo mūsų nenaudai.

Prisiminę tą nutautusią visuomenės dalį, šiandien griežtai pasakykime: gana! Lietuviai turi būti Lietuvai, o ne svetimiesiems.

Tat šeimų grynumas mums yra labai svarbu. Mes turime saugoti, kad tautos pagrindas būtų lietuviškas. Ypatingai reikia saugoti šviesuomenę, tą vadovaujantį sluogsnį. **Lietuvą vairuoti ir jai tinkamai atstovauti sugebės tik gryni lietuviai, su grynomis šeimomis.**

LIETUVIUS LIETUVIŠKAI AUKLĖKIME.

Visos kultūringos tautos savus vaikus auklėja tautiškoje dvasioje. Visi saugoja savo piliečius nuo nutautinimo ir auklėja patriotiškoje dvasioje.

Japonijoj tautiškas auklėjimas tiek sąmoningas, kad japonai savo vaikų ne tik kad neleidžia į svetimtaučių mokyklas, bet jie japo-

niukams nuo 8 iki 16 metų neleidžia išvažiuoti į užsienius ir bent kiek ilgiau svetimoje valstybėje apsigyventi. Japoniukai turi užaugti savame krašte, jį gerai pažinti, pamilti, prie jo prisirišti ir tik tada jie gali viešėti užsienyje.

Užaugusius japonų jaunuolius, besimokančius kitų valstybių universitetuose, japonai visą laiką saugoja, kad jie nenutoltų nuo savo tautos ir krašto. Tokiems moksleiviams užsieniuose jie paskiria prižiūrėtojus, kad besimokantieji japonai nepamestų japoniškumo, kad nesiporuotų su svetimtautėmis ir svetimtaučiais. Japonai saugoja, kad jų moksleiviai, baigę mokslus užsienyje, grįžtų į Japoniją ir kad būtų nenutautę.

Kadangi Japonija, kuri turi arti šimto milijonų gyventojų, ganyte gano savo piliečius ir saugoja, kad jie nedingtų japonų tautai, — tuo labiau reikėtų panašiai rūpintis lietuviams. Mums ypatingai reikėtų pasistengti savų tautiečių apsauga.

Deja, tautiškam mažyčių auklėjimui mes dažnai nusidedame.

Kaime augančius ir gyvenančius piliečius pačios sąlygos saugoja nuo nutautimo. Miestų jaunuolius miesčioniška aplinka labai darko. Dėl to jų auklėjimas turi būti lietuviškesnis.

Mes matome ir kitus nemalonius reiškinius auklėjime. Yra nemaža lietuvių inteligentų, kurie savus mažamečius vaikus moko svetimtaučių mokyklose (Dažniau tai pasitaiko mišriose šeimose). Aišku, kad auklėjamas svetimose mokyklose kūdikis ir jaunuolis, negali išaugti geru lietuviu — patriotu. Kaip iš jo gali išeiti susipratęs lietuvis, jei vaikystėje ir jaunystėje mo-

kyklose jam skiepys svetimtautišką dvasią. Tokiems vaikams sunku tokiu atveju tautiškai susivokti, ir jie užaugę greičiau tampa internacionalais, negu lietuviais.

Iš tautiškai maišytų šeimų su tautiškai maišytu auklėjimu gali išeiti visoki piliečiai. Jie gali būti tokios tautybės, koks vėjas pūstels.

Ir senų laikų kryžiuočiai ir kardininkai kare nugalėtų lietuvių vaikus, ypač bajoraičius, imdavo į nelaisvę, išveždavo į Vokietiją ir ten juos auklėdavo vokiškoje dvasioje. Tokius nutautintus lietuvius vėliau vokiečiai panaudodavo karuose prieš Lietuvą. Jie eidavo šnipų, kalbos vertėjų ir kelių rodytojų pareigas.

Prisiminkime antrąjį kryžiaus karą, kurį kryžiuočiai 1243 m. surengė prieš Lietuvą. Tas karas lietuviams buvo nelaimingas ir šventojo karo dalyviai nusiaubė šiaurinę Lietuvą. Čia priešams labai daug pagelbėjo trys vokiško auklėjimo žemaičių kunigaikščiai (Milgerinas, Dindekas ir Duče). Jie pradžioje karo perėjo į priešų pusę, o žinodami lietuvių padėtį ir pažindami vietas, daug pasitarnavo svetimiesiems. Gal būt, dėl jų išdavikiškumo lietuviams tasai karas ir nepavyko.

Taigi, matome, kad jau žiloje senovėje svetimas auklėjimas ir svetima kultūra labai kenkė Lietuvos reikalams.

Paskutinių dviejų šimtmečių svetimas auklėjimas buvo pražudęs mūsų šviesuomenę ir buvo privedęs Lietuvą prie bedugnės krašto. Tad nekartokime senų klaidų. Vaikus ir jaunimą auklėkime lietuviškai.

TAUTĄ STIPRINKIME SAVOMIS TRADICIJOMIS.

Kiekviena tauta turi savas tautiškas tradicijas — papročius. Ir ta tauta, kuri turi daugiau savų papročių, kuri stipriau laikosi savų tradicijų, visada yra ryškesnė ir savarankiškesnė. Tautos, kurios negerbia savų papročių, kurios prisiima svetimas tradicijas, susilieja su kitomis tautomis ir pamažu išdyla, išnyksta.

Labiausiai tautas išskiria kalba. Kan. M. Daukša prieš trejetą šimtmečių rašė, kad Dievas ir gamta liepė tautai savo kalbą vartoti. Daukša kalbos reikšmę tautai taip apibūdina:

„Ne žemės derlumu, ne drabužių įvairumu, ne šalies gražumu, ne miestų ir pilių tvirtumu gyvuoja tauta, bet labiau išlaikymu ir vartojimu savos kalbos. Gimtoji kalba yra bendros meilės ryšys, vienybės motina, pilietiškumo tėvas, valstybės sargas“.

Mūsų kalba yra graži ir labai lanksti. Istorikas Simanas Daukantas savo raštuose sako:

„Gražumas ir dailumas kalbos lietuvių žemaičių rodo aiškiausia, jog ana yra tikra viena ir pirminė kalba šiaurės giminių nuo neatmenamų amžių senovės ir taip yra išdailinta, kad šiandie, kas turi protą ir aukso plunksną, tas, ką norėdamas, tą gudrių gudriausia gali parašyti.“

Mūsų kalbą giria ne vien lietuviai patriotai. Ją dar labiau aukština svetimšaliai kalbų žinovai. Jie skiria garbingą vietą lietuvių kalbai pasaulio kalbų tarpe.

Mūsų kalba pergyveno sunkius laikus. Ji buvo išguita ne tik iš kunigaikščių rūmų ir po-

nų dvarų, bet dargi klebonijos buvo nelietuviškos. Lietuvišką kalbą laikė prastuolių kalba.

Bet, nežiūrint to, mūsų sodžiaus senukai, senelės neišsižadėjo savo kalbos. Jie net didžiausioje mūsų kalbos ir rašto priespaudoje rusams drąsiai dainavo:

„Mesti savo, imt nuo slavo
Kalbą raštą ir tikybą
Nepriversit, nors panersit
Ir kraujuose jūs lietuvių."

Laikai pasikeitė. Lietuvių kalba mūsų žemėje virto viešpataujanti.

Ar tinkamai mes branginame savą kalbą? Pasidairykime savųjų tarpe, o pamatysime, kad dar netikusiai elgiamės su ja. Mes lietuvišką kalbą per menkai valome nuo svetimžodžių ir kartais negailestingai darkome. Svetimos įtakos įgavę miestelėnai keičia mūsų kalbos stilių, darko gražius lietuviškus vardus.

Mes turime švarinti savo kalbą nuo seniau įsibrovusių nešvarumų ir drauge žiūrėti, kad ji nebūtų maitojama. Mums reikia didžiuotis ne tuo, kad iš savos kalbos padarome kokį darkalą, bet tuo, kad mokame grynai lietuviškai kalbėti.

Tautiniai drabužiai, žaidimai ir šokiai, tautiška muzika ir dainos taip pat spalvina tautą. Žmonės, kurie dėvi savais tautiniais drabužiais, dainuoja ir šoka tautiškus šokius, savo tautybę išsaugoja ir ugdo.

Mes tautinių drabužių dėvėjimą pradedame atgaivinti. Bet platesnio dėvėjimo jie dar toli gražu nepasiekė. Mes lengvai pagauname einančias iš Vakarų Europos madas, bet savi dra-

bužiai vis dar neprigyja. Gi tautos šventėse ir kitose iškilmėse ne tik moterys, bet ir vyrai privalėtų lietuviškai puoštis.

Mums reikia atgaivinti ir kitus lietuviškus papročius ir, apskritai, kur tik galima, kelti tautiškas savybes. Savos tradicijos ir kultūra išlaikys tautos gyvybę ir stiprumą.

Tautiškas tradicijas — papročius kelti ir išlaikyti svarbiausia gali tautiškai susipratusi lietuvė moteris.

KOVĄ LAIMI TIK KŪNIŠKAI IR DVASIŠKAI STIPRI TAUTA.

Tautų istorija mums rodo, kad ginkluotąjį jėgos karą ir beginklę kultūrinę tautų kovą laimėdavo ta tauta, kurios piliečiai buvo stipresni kūnu ir galingesni dvasia. Tauta, kurios žmonės buvo sveiki, tvirti ir atsparūs, kurie mankštė savo raumenis fiziniame, o smegenis protiniame darbe, visada nugalėdavo· Tokia tauta augdavo skaičiais, kildavo kultūra, išgarsėdavo ir užvaldydavo kitas tautas.

Tautos, kurios buvo silpno kūno ir dvasios, nekildavo. Nors jos kartais būdavo karingos, sukurstytos atskirų vadų retkarčiais užkariaudavo kitas tautas, tačiau dėl fizinio ir dvasinio silpnumo nesiplėsdavo, o išsigimdavo ir net išnykdavo.

Pavyzdžiu imkime ne tiek didelę, bet stiprią švedų tautą. Švedai, užaugę ant uolų ir tarp vandenynų, užgrūdinti šiaurės klimato, viduriniais amžiais buvo garsi tauta. Su jais skaitėsi beveik visa Europa, nes jie buvo ne tik narsūs, stiprūs dvasia ir kūnu, bet ir kultūringi. Nors švedai mėgdavo karus ir pavergdavo kitas tau-

tas, bet jie pavergtųjų tarpe nesukeldavo prieš save tokios neapykantos, kokią sukeldavo kryžiuočiai, rusai ir panašūs užkariautojai. Kultūringi švedai kultūringai elgdavosi ir su nugalėtaisiais. (Žinoma, išimčių būdavo). Švedai užkariautųjų nenaikindavo, bet kultūrindavo. Dėl to latviai, estai ir kiti, kuriuos senais laikais buvo užkariavę švedai, dabar tuos užkariautojus prisimena su pagarba, saugoja jų pastatus, kaip gražius istorinius paminklus.

Nekultūringi totoriai, turkai, hunai ir kiti, nors buvo kadaise užkariavę bemaž pusę Europos, bet jie žlugo: vieni išnyko, kitų liko tik trupiniai. Jie subyrėjo svarbiausia dėl to, kad buvo silpnos nekultūringos tautos ir žiaurūs užkariautojai.

Kad kovas laimi tik dvasiškai ir kūniškai stiprios tautos, tą visi tautų vadai supranta. Tik stipriam, sveikam kūne gali būti stipri ir sveika dvasia. Dėl to šiais laikais visos valstybės ypatingą dėmesį kreipia į piliečių kūno stiprinimą (fizinį auklėjimą).

Mes kūno stiprinimu taip pat domimės. Jaunimas, ypač inteligentiškas ir miestietiškas, jau mankštomas ir fiziškai auklėjamas. Aišku, kad silpno kūno karys menkai galės kariauti. Jisai greitai nuvargs, nepakels ginklų ir neištvers karo sunkumų.

Menko kūno ir dvasios piliečiai negali laimėti nė kultūrinėje tautų kovoje. Jie neįstengs kurti, nepajėgs lenktyniuoti kultūriniame darbe, atsiliks nuo kitų tautų ir bus kitų tautų nustelbti. Silpni, išlepinti žmonės gimdys dar silpnesnius, didins vargą ir skurdą, žmonių skaičius mažės, tauta žengs prie išsigimimo, o pagaliau ir prie visiško tautos išnykimo.

Atsiminkime, kiek šeimai ir valstybei atsieina kiekvieno žmogaus auginimas, auklėjimas ir mokymas. Į kiekvieną pilietį ne tik šeima, bet tauta ir valstybė įdeda didelį kapitalą. Ir įsivaizduokime, kad tas kapitalas vis žūsta ir žūsta.

Žmogų išmokslina, iš jo tikimasi daug naudos, bet dėl silpnos sveikatos jis miršta jaunystėje ar pusamžyje. Kitas ir gabus ir talentingas būna, bet dėl silpno kūno negali gyventi ir visas sudėtas viltis ir kapitalą nusineša į kapus. Suprantama, kad toki nuostoliai po nuostolių labai silpnina tautą.

Nustatyta, jog menko kūno žmonės mokyklose silpniau mokosi; jie nepatvarūs nei protiniame, nei fiziniame (jėgos) darbe. **Dėl to stipriai tautos ir krašto apsaugai būtini stipraus kūno ir proto piliečiai.**

Reikia kūniškai stiprėti ne tik vyrams, bet ir moterims.

Spėjama, kad pirmieji žemės žmonės, vyrai ir moterys, turėjo vienodą kūninę jėgą. Tik vėliau dėl darbo sąlygų, vyrai tapo kūniškai stipresni, o moterys silpnesnės, nors protinio skirtumo tarp vyrų ir moterų nesusidarė.

Kūno jėgos reikia tobulinti visiems, ir ne tik sporto aikštėse, bet ir lauko darbuose. Mums, lietuviams, ypač tinka pasimankštinti prie lauko darbų. Būtų labai gražu, kad mūsų inteligentiškasis ir miestietiškasis jaunimas sudarytų būrius ir eitų darbymetėse į kaimą padėti ūkininkams dirbti, kad patalkintų šienapiūtėje, rugiapiūtėje ir kituose darbuose. Tai būtų naudinga, sveika ir graži mankšta. Toks jaunimas pažintų kaimą, suprastų tikrojo darbo vertę ir ūkininkų reikšmę.

Kūnišku ir dvasišku piliečių stiprumu pirmiausia turi susirūpinti moterys — motinos, nes jos duoda pagrindą ir fiziniam ir dvasiniam auklėjimui.

Be fizinio auklėjimo ir kūno užgrūdinimo, mes turime neatidėliojant tobulinti visas kitas sąlygas, nuo kurių priklauso žmonių stiprumas. **Reikia gerinti kasdieninį gyvenimą.** Turime saugoti, kad vienas žmonių luomas nepersivalgytų, o kitas nealktų, nes ir vienu ir kitu atveju tautai nesveika.

Reikia natūrališkiau, higieniškiau ir sveikiau gyventi. Neleist, pavyzdžiui, naktis prie kortų, o dieną miegoti. **Įsigyti kuo daugiausia sveikatos žinių ir atsikratyti prietarų.** Jei pas mus dar bus žmonių, kurie laikys ant galvos mediciniškai vadinamą plica polonica, tai yra lenkišką kaltūną, ir manys, kad, nukirpus kaltūną, liga įsimes į akis, ar kur kitur, tai kultūriškumu mes negalėsime pasigirti.

Reikia visiems kovoti su vaikų mirtingumu ir pašalinti tokias darbo ir gyvenimo aplinkybes, kurios silpnina žmogaus kūną ir dvasią.

Reikia kovoti su alkoholiu, tabako rūkymu ir kitais nuodais. Tiek ginklų karą, tiek kultūrinę tautų kovą gali laimėti tik blaivi tauta.

Alkoholis ir tabako rūkymas, tai žiaurūs mūsų tautos priešai. Jie sekina kūną ir protą jie ryja dvasinius ir medžiaginius mūsų lobius. Tie priešai neleidžia mums tinkamai apsiginkluoti ir trukdo kultūros klestėjimą.

Vokiečių pasaulinis poetas Goethe sako:

„Žmonija pasiektų nepaprastos kūrybos, jeigu visi žmonės lig vieno būtų visiškai blaivūs".

Alkoholis ardo šeimas, plečia lyties ligas ir gamina išsigimėlius. Be to, alkoholis, tai toksai

vidaus priešas, kurs išmuša iš rankų net geriausius ginklus. Tegul bus karys stipriausiai ginkluotas, bet nugirdykite jį ir bematant nuginkluosite.

Reikia kovoti ne tik su namine degtine, bet ir su privilegijuotais svaigalais. Ir kovą pradėti reikia ne nuo prastų ir tamsių žmonių, o nuo ponų ir inteligentų. Prasti žmonės ima pavyzdį iš ponų. Jei ponai gers konjaką, benediktiną, tai prastuoliai mauks jei ne valstybinę, tai naminę degtinę. Kas iš tų surinktų už degtinę ir tabaką milijonų, jei tie pragertieji ir prarūkytieji pinigai tautai ir kraštui teikia nepalyginamai daugiau nuostolių, negu pelno. Jei ant svarstyklių vienos lėkštės dėsime pragertus ir prarūkytus pinigus, o ant kitos visas nelaimes, įvykstančias dėl alkoholio: gaisrus, nugyventus ūkius, apleistų vaikų ir išardytų šeimų ašaras, skurdą, nusikaltimus, proto bei kūno ligas ir tautos išsigimimą dėl tų nuodų, tai pamatysime, kad alkoholio ir tabako žala kur kas persvers tų nuodų valstybinį pelną. Dėl to reikėtų rūpintis ne alkoholinio ir tabakinio pelno didinimu, o tų nuodų griežtu naikinimu.

Kovot su girtybe ir rūkymu yra sunku· Nei Europa, nei užjūris nestengia tos blogybės pašalinti, nes tie svaigalai daugumos vyrų mėgiami.

Deja, mūsų laikais jau ir moterys pradeda neatsilikti nuo vyrų. Daugiausia mėgsta gerti ir rūkyti tos moterys, kurios atsidėjusios lanko viešnages ir kortuoja ne tik vakarais, bet ir naktimis. Kiekvienas pasakys, kad tai negražus ir nerimtas įprotis. Bet tų piktžolių daigai lengvai prigyja, klesti ir plečiasi.

Kaip kovoti su alkoholiu ir rūkymu? Aišku, kad auklėjimu, o ypač gerais pavyzdžiais galima labai daug padaryti. Žodis pamoko, o pavyzdys patraukia, — visai teisinga žmonių pastaba. Žodis greičiau nuslysta pro širdį, pavyzdys dažniau jon įsminga. Čia neužtenka pamokymo, o reikia rodyti gerus pavyzdžius. Dėl to **pirmoj eilėj turi negerti alkoholio ir nerūkyti tabako mokytojai — auklėtojai ir dvasininkai. Neprivalo naudoti tuos nuodus ne tik nėščios ir žindančios motinos, bet taip pat tėvai, motinos ir jauni abiejų lyčių žmonės, kurie dar gali duoti pradžią naujoms gyvybėms.** Kai alkoholikai ar rūkoriai tėvai pradeda naują gyvybę, tai minėtieji nuodai, kaip iš motinos, taip ir iš tėvo pusės persiduoda gemalui ir silpnina būsiančio žmogaus kūną ir sielą. Kai nėščios ar žindančios motinos geria alkoholį ir rūko, jos savo užnuodytu krauju ir pienu iš lėto žudo trapias gyvybes ir jas silpnina. Taigi, **tautos sveikatingumo labui, nuo minėtų nuodų turi atsisakyti visi jauni ir subrendę žmonės, kurie gali gimdyti vaikus.** Jei valstybinė degtinė jau reikia kam nors išgerti, tai tegeria bevaikiai ir seniai, negalį turėti įpėdinių.

Kovot auklėjimu su girtybe ir rūkymu nelengvas darbas dėl to, kad tenka auklėti ne mažus, bet didelius ir senus žmones. Ir mokyt tenka ne vien tamsuolius, bet ir inteligentus. Tad sėkmingai kovai reikalingos griežtos priemonės, būtent — visiškas tų svaigalų panaikinimas. Kada nebūtų galima degtinės nusipirkti, kada jos gaminimas būtų persekiojamas ir toliau, tada žmonės nuo svaiginimosi greičiau atprastų.

Suprantama, kad griežta kova su svaiga-

lais vienai Lietuvai neįmanoma. Panaikinsime savo krašte tą blogybę, veršis kontrabandinė degtinė ir tabakas. Todėl reikėtų klabinti kitas tautas, kviesti visas artimas ir tolimas kaimynines valstybes į griežtą kovą su svaigalais.

Mums reikia naikinti išsigimimo ligas: sifilį, džiovą, protliges ir visus tuos nesveikumus, kurie persiduoda būsimajai kartai ir silpnina tautą. Įsisenėjęs sifilis veda žmones prie išsigimimo. Džiova ir protligės dažniausiai esti paveldimos iš giminės į giminę. Todėl reikia uždrausti vedybas tokiems žmonėms, kurie yra linkę išsigimti. Jei išsigimstančius asmenis negalima sulaikyti nuo susituokimo, tai tokiems reikia pašalinti galimumą turėti vaikų. Čia reikalinga privalomas sveikatos tikrinimas prieš vedybas. Trumpai sakant, **reikia pasirūpinti, kad mūsų žmonės sveiki gimtų, sveikai augtų, nebūtų lepūnai, kad taptų kūniškai ir dvasiškai stiprūs.**

TAUTIEČIŲ SKAIČIUMI STIPRINKIME MŪSŲ KRAŠTĄ.

Tautos tarp savęs kovoja ne tik ginklais ir kultūra, bet ir žmonių skaičiumi. Gausingesnė tauta ginklų karui visada duos daugiau kareivių, o kultūrinei kovai daugiau kultūrinių jėgų. Dėl to visos tautos rūpinasi ne tik ginklų stiprumu, bet ir savos tautos didėjimu.

Mums reikia susirūpinti, kad mūsų tautos piliečių skaičius Lietuvoje jokiu būdu nenyktų, nemažėtų, bet augtų ir didėtų.

Lietuvių eiles turime visokeriopai dauginti. Pirmiausia **reikia skatinti, kad daugiau būtų sukurta šeimų ir kad šeimose būtų daugiau vaikų.**

Šeimoms nevertėtų apsiriboti vienu, dviem vaikais. Mums reikėtų sekti savo tėvų ir senelių pavyzdžiu, kai šeimos buvo gausingos. Tokioms gausingoms šeimoms reikėtų sudaryti įvairių palengvinimų ir būtinai duoti tinkamus vaikų priedus. Daug sveikų vaikų turinčias motinas reikėtų išgarbinti ir apdovanoti.

Pravartu sudaryti tam tikrą pinigų fondą, kad būtų galima palengvinti neturtingoms poroms įsigyti reikalingą kraitį. Kai kuriose valstybėse toksai vedybų ir vaikų dauginimas jau seniai skatinamas.

Svarbus klausimas ir **išeivijos (emigracijos) sumažinimas.**

Lietuvių emigracija, prasidėjusi baudžiavos laikais, per lenkmečius ir badmečius, tebesitęsia ir dabar. Iš mūsų tarpo išeina į užsienius sveikiausi ir, galima sakyt, gabiausi žmonės. Dabar emigracijos vaisiai toki, kad apie trečdalis visų lietuvių gyvena ne Lietuvoje, o svetur. Jei tie, išėjusieji iš savo tėvynės, lietuviai apimtų kolonijas, t. y. žemes priklausančias Lietuvai, mes džiaugtis turėtume. Tačiau dabar dėl jų mums liūdėti tenka. Mūsų tautiečiai gyvena išsiblaškę visame pasaulyje. Jiems tenka keisti savo pilietybę ir taikytis prie globėjų. Daugumas jų pamiršta savo kalbą, pameta papročius, tradicijas ir susilieja su svetimaisiais.

Jeigu visi tie išeiviai lietuviai palaikytų bent glaudžius vienybės ryšius su tėvyne ir nenutaustų, tai būtų irgi nebloga. Bet iki šiol to nebuvo. Tik neseniai Draugija Užsienio Lietuviams Remti pradėjo vienyti pasaulio lietuvius, sušaukė Pasaulio lietuvių kongresą ir įkūrė Pasaulio Lietuvių Sąjungą. Šitą kilnų darbą reikė-

tų remti visiems Lietuvoje gyvenantiems lietuviams.

Buvo laikai, kada kai kuriems lietuviams reikėjo bėgti iš Lietuvos, — tai kovotojams už Lietuvą ir lietuvybę. O daugumas ėjo aukso ieškoti. Bet dabar laikai pasikeitė. Aukso ieškotojai lobių menkai teranda. Daugumas jų sutinka tik vargą ir skurdą. Tad išsikelti gyventi į užsienius dabar nėra jokios prasmės. O gyventi Lietuvoje vis dėlto galima ir net neblogai. Tik **reiktų tirščiau apgyvendinti mūsų žemę, daugiau iš žemės išimti naudos ir patiems lietuviams užimti visas galimas darbo vietas.**

Daug kas pasakys, kad mums Lietuvoje per ankšta, kad mums trūksta ir žemių, ir tarnybų, ir kito darbo.

Bet dėl to aimanuoti dar negalima. Mums visko pakaktų, jei tik mes persiauklėtume ir truputį persitvarkytume. Žemės mums užtektų, jei tik mes mokėtume iš jos išgauti didesnius turtus. Juk Lietuva nėra per tirštai gyvenama. Lietuvoje vienam kvadratiniam kilometrui tenka tik apie 43 žmones. Tuo tarpu kitose valstybėse žmonės kelis kartus tirščiau gyvena, negu pas mus.

Neliesdama artimų kaimynų, paminėsiu tolimus. Pavyzdžiui, japonų Mandžuke apie aštuonis kartus, Javos saloje net keturiolika kartų žmonės tirščiau gyvena, negu pas mus.

Taigi, žemių mums tuo tarpu netrūksta. Mums trūksta tik žinių, kad geriau išnaudotume žemę. Mums trūksta didesnio prie žemės prisirišimo. Mes pamirštame mūsų prosenelių žemės meilę. Daugelis vyrų ir moterų bėga į miestus ir sudaro bedarbių ir skurdžių būrius.

Gi ūkio darbuose trūksta žmonių ir darbo rankų.

Mūsų pramonė auga ir ilgainiui pareikalaus daugiau darbininkų. Tik reiktų visas vietas užimti saviesiems, o neužleisti svetimiems.

Dejuojame inteligentų pertekliumi. Tai netiesa. Inteligentų mums ne per daug. Tik mums trūksta draugiško darbo pasidalinimo· Troškimas didelių uždarbių, noras užimti po keletą tarnybų iš dalies stumia kitus į nedarbą. Nereikia pavydėti žmonėms mokslo ir reikiamo uždarbio. Tegul mokosi, kas tik gali mokytis, ir tegul konkuruoja gyvenime. Konkurencija — lenktyniavimas didina pažangą ir mažina apsileidimą. Juo daugiau turėsime mokytų žmonių, tuo būsime kultūringesni.

Dirbdamas proto darbą, mokydamasis, žmogus išmankština savo smegenų pajėgumą ir virsta išmintingesnis. O kad tauta klestėtų, reikia, kad žmonės būtų šviesesni ir kuo daugiausia protiškai išsilavinę. Todėl mokslo negalima niekam pavydėti.

TAUTĄ STIPRINKIME DARBŠTUMU.

Darbštumas, tai verčiausias žmogaus pažymys. Darbštumu žmonės nugali skurdą, sukrauna lobius, praturtina šeimos ir tautos ūkį. Darbščios šeimos vargą retai sutinka, — nebent tada, kai pasikartoja skaudžios nelaimės. Darbštūs ūkininkai visada prasigyvena ir pralobsta. Darbštūs, kruopštūs valdininkai pakyla tarnyboje ir praturtėja. Darbštūs, sąžiningi darbininkai labai retai patenka į bedarbių ir skurdžių eiles. Jei žmogus gyvena skurdžiai, tai, jei ne jis pats, tai jo tėvai ar seneliai buvo nedarbštūs.

Kiekvienas paaugęs ir sveikas žmogus turi dirbti sau, savos šeimos ir savo artimo naudai. Be to, kiekvienas pilietis privalo dirbti savos tautos ir valstybės labui. Darbais tautą reikia ugdyti, sąmoninti ir kultūrinti, o valstybę stiprinti ir gražinti. Žmogus, neprisidedąs prie tautos ir valstybės stiprinimo, yra tik savanaudis ir negali turėti doro piliečio vardo.

Darbštumas kiekvieną žmogų išaukština ir praturtina. Tauta ir valstybė, susidedanti iš darbščių šeimų, visada iškyla ir išgarsėja. Tauta, kurioje yra daug tinginių, nusmunka ir įgyja blogą vardą.

Tinginių tautos pavyzdžiu gali būti mūsų čigonai. Jie darbo nemėgsta ir tingi dirbti. Jie neprisirišę nei prie žemės, nei prie kitokio darbo. Jie linkę tik klajoti ir dykaduoniauti. Dėl to čigonai gyvena vargingai, ir yra tamsiausia ir atsilikusi tauta.

Vokiečiai, pvz., yra darbštūs. Vokietė nesėdi be darbo. Ji ir traukinyje važiuodama ir net svečiuose būdama išsiima rankdarbį ir dirba.

Darbščios tautos pavyzdžiu ypač gali būti suomiai. Jie gyvena šiaurėje, jų gamta rūsti ir skurdi. Jų žemė blogesnė už mūsų. Bet suomiai yra darbštūs. Jie sugeba gerai gyventi ir ant uolų, akmenynų ir net tundrose, šiaurės tyruose.

Apskritai, visos darbščios tautos ekonomiškai yra stipresnės, kultūringesnės ir galingesnės.

Valstybei svarbu, kad visi gyventojų sluogsniai: darbininkai, ūkininkai, valdininkai ir vadai būtų darbštūs. Ir nuo vienų ir kitų darbštumo priklauso krašto gerovė ir klestėjimas.

Prisiminkime Vytautą Didįjį. Jis buvo darbštumo pavyzdys. Jis nuo ryto iki vakaro plušo, dirbo. Vytautas D. vienu ir tuo pačiu laiku tvarkė valstybės reikalus, vedė diplomatines derybas ir kariavo su priešais. Jis tiek daug dirbdavo, kad valdinių bylas spręsdavo ir kitus reikalus tvarkydavo net pietus valgydamas ir žygiuose ant arklio sėdėdamas. Dėl savo darbštumo jis visą savo valstybę, kuri tuomet tęsėsi nuo Baltijos iki Juodųjų jūrų, nuo Prūsų iki Maskvos, Naugardo ir Kijevo, — raitas daugelį kartų apjodinėjo apžvelgdamas ir ją tvarkydamas. Net vokiečiai stebėjosi Vytauto darbštumu. O tų laikų lenkų istorikas Dlugošas rašė, jog Vytautas D. taip mokėjo išnaudoti darbui visą laiką, kad jam nežūdavo nė mažiausia dienos dalelė.

Vytautas D. darbščius, dorus valdinius labai mėgo ir vertino. Gi visokius išnaudotojus smarkiai bausdavo. Iš savinaudžių, tinginių valdinių, kurie darydavo žalą iždui, jis atimdavo turtus ir juos išvarydavo iš tarnybų.

Kai Vytautas D. mirė, tai Krokuvos pamokslininkas šv. Jonas Kantas Vytautą už darbštumą ir kitus gerus darbus labai išgyrė.

Mūsų tauta senovėje buvo darbšti. Ypač darbštumu pasižymėjo lietuvės moterys. Žmonės buvo įpratę dirbti ir dirbo labai daug.

Dabar tarp žmonių paplitęs noras mažai ir lengvai dirbti, arba ir nieko nedirbti, o daug uždirbti, pasipelnyti kitų sąskaiton. To siekia daugelis inteligentų ir neinteligentų. Jei imsime kaimo ar miesto darbininkus ir net valdininkus, tai matysime, kad daugumas linkę tik stoviniuoti, šnekučiuotis ir pypkes rūkyti. Aišku, kad

toki inteligentai ir toki darbininkai negali kelti mūsų tautos ūkio. Šitokius išnaudotojus reikia stipriau prispausti prie darbo, priversti dirbti ir bausti už tinginiavimą. O darbščius ūkininkus ir kitų rūšių gerus darbininkus išaukštinti ir apdovanoti, jei ne pinigais, tai garbės ženklais.

Darbštumą žmonėse reikia ugdyti iš mažens. Čia vėl moterims dirva. Motinos kiekvienam augančiam piliečiui turi įdiegti darbštumą.

Baudžiavos laikais buvo tas poniškesnis, kas mažiau dirbdavo. Dabar virto kitaip. Šiais laikais yra tas kilnesnis, kas daugiau dirba tiek proto, tiek fizinį darbą.

Augančių piliečių, ypač inteligentų vaikų, nereikia per daug paikyti su patarnavimais. Jie patys turi apie save apsitriūsti ir mokytis darbštumo. Žmonėms reikia įskiepyti a. a. kan. Tumo žodžius:

„Jei dirbi raumenų darbą, tai dirbk, kad tavo raumenys braškėtų, jei dirbi proto darbą, tai dirbk, kad tavo smegenys traškėtų".

Darbo atidėliojimas turi blogas pasekmes, o ypač to darbo, kuris susijęs su krašto saugumu. Pavėluosime apsiginkluoti ir laiku stoti į kylančią kovą, mus kiti nugalės. Pavėluosime kilti kultūroje, mus kitos tautos užslopins.

KRAŠTĄ STIPRINKIME TAUPUMU.

Darbštumas su taupumu visada praturtina šeimos ūkį, o tuo pačiu ir valstybės ūkį.

Šeimos ūkio gerovė labai daug priklauso nuo moters taupumo. Taupi moteris, tai namų lobis, taupios šeimos — tautos ūkio ramstis. Tvarkingose šeimose moteris šeimos ūkyje yra svarbiausioji kasininkė ir didžiausia pirkėja. Per

moters šeimininkės rankas pereina didžiausioji dalis vyro ir jos pačios uždirbtų gėrybių. Dėl to labai svarbu, kad moteris — šeimininkė būtų taupi ir kad ji mokytų šeimos narius taupumo.

Taupyti reikia viską: savas, valstybės ir savivaldybės lėšas. Be to, turime taupyti laiką ir žmogaus jėgas geriems mūsų tautos darbams. Laiko gaišinimas prie kortų ir tuščių pasikalbėjimų tuo metu, kai laukia didelė darbymetė visuomeniniame ir kultūriniame gyvenime, yra nuodėmė.

Susirinkimuose, paskaitose mes dažnai mėgstame ilgai kalbėti, o mažai pasakyti. Tuo piginama paskaitų vertė ir gaištamas laikas. Dėl to viešos kalbos turėtų būti trumpesnės, bet turiningos. Kalbantieji turi mažiau kalbėti, bet daugiau pasakyti.

Mums trūksta punktualumo, t. y. nesivėlavimo. Vėlavimasis, tai tinginio brolis. Vėluotis — reiškia negerbti kitų žmonių laiko. O tai yra nedora ir rodo blogą žmogaus išauklėjimą. Dėl to vėlavimąsi iš mūsų tarpo reikia būtinai šalinti.

Kas eina į svečius ar susirinkimą, turi nueiti truputį anksčiau. Jei universitete ar kitur paskirtos paskaitos, jos turi prasidėti minutė į minutę laiku. Pasivėlavimai gadina žmones, moko vėlavimosi ir netvarkingumo.

Dabar visos valstybės spaudžiasi ir žiūri, kad kuo mažiausia įsileistų į vidų užsieninių prekių, bet kuo daugiausia savų gaminių parduotų į užsienį.

Ypač svarbu Lietuvai. Jei mes pirksime tokių prekių užsienyje, be kurių lengvai galime

išsiversti, o savų mažai kam įbruksime, tai neišlaikysime nei šeimos, nei valstybės ūkio pusiausvyros ir nusigyvensime. Dėl to mums **reikia pakelti savo gamybą ir ją palaikyti.** Kiekviena moteris ir vyras turi žinoti, kad negalima pirkti ir naudoti tokių užsieninių prekių, be kurių lengvai galima apsieiti, kaip prabangos dalykų. Taip pat neprivalome pirkti tų užsieninių gaminių, kuriuos pagamina ir pas mus.

Dabar užsienio rinkoje vyksta lyg ir mainų prekyba. Viena valstybė perka iš kitos tiek, kiek jai įsiūlo savo prekių.

Šio nusistatymo mums lietuviams reikia laikytis ir vidaus rinkoje. **Mums reikia pirkti iš tų, kurie mums nuoširdžiai gero trokšta, mus palaiko tautiniu atžvilgiu, dosniai šelpia lietuviškas kultūrines draugijas ir palaiko mūsų spaudą.**

Mes privalome palaikyti mūsų pramonę ir pirkti savus gaminius. Bet drauge turime žiūrėti, kad mūsų tautiečiai neskurstų. Mes neturime pavydėti tiems žmonėms, kurie darbštumu ir taupumu įsigyja turtus. Lietuvių praturtėjimu turime tik džiaugtis, o nepravardžiuoti juos buržujais ir kitokiais vardais. Kai turėsime daugiau turtingų savų tautiečių, tai mūsų tautai ir valstybei bus tik geriau. Turtingieji galės gausiau remti mūsų kultūros ir krašto saugumo reikalus. O per tai mes labiau sustiprėsime kultūriškai ir ekonomiškai būsime galingesni.

TAUTIEČIUOSE AUKLĖKIME STIPRIĄ VALIĄ IR TVIRTĄ, TAURŲ BŪDĄ.

Čia daugiausia gali padaryti motinos ir auklėtojos — auklėtojai.

Kad matytume, kaip be galo stipri motinos įtaka augantiems piliečiams ir kokius tvirtus tėvynės gynėjus gali išauklėti motinos, papasakosiu vieną atsitikimą iš 1863 metų mūsų sukilimo prieš rusus. Paminėsiu motiną karžygę Švelnienę nuo Klovainių, Panevėžio apskr. ir jos sūnų karžygį. Ši motina, išauklėjusi tvirtos valios sūnų, jo stiprią dvasią palaikė iki paskutiniųjų.

Švelnienės sūnus, 16—17 metų Panevėžio progimnazijos mokinys, prisidėjo prie sukilimo, labai uoliai rinkdamas sukilėliams aukas. Bet jisai pateko į rusų nagus ir baisiai nukentėjo. Rusams neužteko vieno Švelniuko. Jie reikalavo, kad suimtasis išduotų ir visus sukilėliams aukojusius. Tačiau Švelniukas sukilėliams buvo prisiekęs nieko neišduoti ir to tvirtai laikėsi. Už tai rusai jį žiauriausiai kankino; jį plakė bizūnais taip, kad tas vyrukas kraujo klanuose gulėjo ant žemės. Švelniukas keletą kartų buvo apalpęs. Dėl to kvietė gydytoją jį atgaivinti, o po to vėl kankino. Jam vielomis veržė sąnarius, kalė vinis į panages ir vis reikalavo išduoti kitus. Bet kankinys tylėjo.

Tuomet Panevėžio komendantas sugalvojo tokį bandymą. Jis įsakė baisiausiai sužalotam Švelniukui atvesti jo motiną. Komendantas manė, kad motina, ta prasta kaimietė, pamačiusi nukankintą sūnų, patars jam išduoti paslaptį, už ką jam bausmė bus žymiai sumažinta.

Bet ir motina pasielgė ne taip, kaip rusai norėjo. Ji sūnų tik padrąsino ir griežčiausiai uždraudė išduoti sukilimo dalyvius.

Kai Švelnienės sūnus, tas jaunutis kankinys, prisiglaudęs prie motinos krūtinės vaitojo: „Ma-

munyte, nebeištūrėsiu ilgiau..." (jis gal rengėsi išduoti paslaptį), motina jį sulaikė. Ir, nors motinos širdis kraujuose virė dėl sūnaus kančių, akys temo, galva svaigo, tačiau ji pasakė: „Jei išduosi, vaikeli, nebebūsi mano sūnus. Prakeiksiu tada tave. Žinok, motinos tuomet neturėsi".

Ir vargšo sūnelio galvą nubučiavusi, ašaromis jo žaizdas nuplovusi, kryžiaus ženklu palaiminusi, išėjo iš kalėjimo tardama: „Teesie valia Tavo, Dieve".

Išėjus motinai, Švelniuką vėl kankino ir reikalavo išduoti paslaptį. Bet jo dvasia po motinos apsilankymo dar labiau sutvirtėjo, ir jis ničnieko neišdavė.

Už paslapties išlaikymą Švelniukas gavo 30 metų katargos ir tą visą bausmę atliko Sibire. Sugrįžo į tėviškę be sveikatos, pasenęs.

Šitokių motinų ir tokių sūnų bei dukrų su tokia tvirta valia, kokią turėjo Švelniukas, mums reikia kuo daugiausia. Mūsų visos motinos privalo būti nepalaužiamos ir stiprios dvasios įkvėpėjos. Visi Lietuvos sūnūs — dukros turi būti toki tvirti, kaip jaunutis Švelna.

TAUTĄ STIPRINKIME DOROVINGUMU

Tiek ginklų karui, tiek kultūrinės kovos laimėjimui reikalingi dori ir dorai išauklėti piliečiai. Nedoras karys — menkas bus tėvynės gynėjas, nedoras inteligentas — netikęs kultūros kūrėjas.

Mūsų seneliai, kaip matyt iš senųjų raštų, buvo aukštai dorovingi ir taikingi. Romos rašytojas Justinus, kuriam teko su lietuviais susipažinti, taip vaizdavo Lietuvos gimines:

„Tiesa, tos tautos daugiau prigimtimi, negu įstatymais užsilaikė. Padorus apsėjimas pagimdė tarp jų teisybę ir jie nieko svetimo negeidė. O, kad kitos tautos lygiai tuo pat pasitenkintų ir svetimo negeistų, nebūtų tiek kariavimų per visus amžius ir po visas šalis. Geležiniai ginklai ir šarvai nežavėtų žmonių ir kiekvienas žmogus tik sava mirtimi mirtų. Stebuklingas taigi rodosi daiktas, jog jiems (lietuviams) pati gamta tai davė, ko graikai nei mokslu, nei įstatymais tiek išminties įgyti negali".

Daugelis senųjų rašytojų pažymi, kad lietuviai, nors buvo pagonys, bet jie buvo doresni, negu jų kaimynai krikščionys. Vokiečių chronikininkas Dusburgas taip rašė:

„Nors lietuviai ir prūsai netikį buvo, įvairius dievus garbino, bet su savo kaimynais krikščionimis jie taikiai gyveno, nei jiems gyvąjį Dievą garbinti kliudydami, nei šiaip jau skriausdami".

Senosios lietuvių giminės: žemaičiai, aukštaičiai, prūsai, latviai, kuršiai, jotvingai ir kiti pradžioje kovojo tik su rūsčia gamta ir plėšriais žvėrimis, nes jų gyvenamosios žemės buvo tamsiais miškais apaugusios. Toms giminėms teko santykiauti su neramiais kaimynais, o svarbiausia, su plėšriais kryžiuočiais ir kardininkais. Čia mūsų sentėviai, nenorėdami užleisti savųjų žemių svetimiems, išmoko kariauti ir su žmonėmis. O kariaudami su priešais, išmoko iš jų nedorybių. Įvairūs užpuolikai bastūnai užkrėtė lietuvius veidmainyste, šventvagyste, plėšikavimu, svetimo turto savinimusi, žmogžudyste ir kitomis nedorybėmis. Vėliau svetimos dvasios žmonės, miestų ir dvarų prabangingi gyventojai įpratino žmones tinginiauti, girtauti,

rūkyti, paleistuvauti, azartinių lošimų ir kt. Įsivyravusi baudžiava su nežmoniška baudžiauninkų būkle sukėlė aitrų pavydą ir kerštą.

Didysis karas visas nedorybes žmonėse smarkiai padidino, ir lietuviai, turėjusieji garbingą vardą, pradėjo jo netekti. Bažnyčiose žmonės praretėjo. Jie išmoko dirbti naminę degtinę. Dabar daug kas geria tą nuodingąjį skystimą — šamerlaką ir anodiją, gadina savo sveikatą, nuodina vaikus kaip gimusius, taip ir negimusius. Žmonės linkę dykinėti, baidosi darbo, turi smailius nagus prie svetimo, ypač prie visuomeninio turto; jie pramokę įvairių suktybių, net pinigų padirbimo; tamsus jaunimas pešasi ir ištvirkauja. Kaimas linkęs miesčionėti, miestas perdaug suponėti ir prabangiškumui.

Pakrikusios, nedrausmingos ir netvarkingos šeimos, kuriose viešpatauja nesantaika ir kitos įvairios nedorybės, negali sudaryti stiprios ir vieningos tautos.

Senoji Romos imperija ir Graikija su savo aukšta kultūra žlugusios dėl to, kad ten klestėjo prabanga, šeimos dorinis pakrikimas ir suiro bendroji moralė.

Doros susilpnėjimas mūsų tautą ir valstybę aiškiai stato į pavojų. Dėl to mes visi turime susirūpinti tautos dorovingumu. Bažnyčiai ir mokyklai turi eiti į talką visi dori piliečiai, o ypač moterys — motinos.

Mums reikalingas gražus išauklėjimas. Žmones turime prie savęs patraukti ne žiaurumu ir prievarta, bet gražiu apsiėjimu ir aukšta dvasine inteligencija. Tik švelnumu galime užvaldyti žmonių širdis.

Mūsų seneliai buvo gražaus elgesio ir taurūs. O kunig. Kęstutis, tai riteriškumo pavyz-

dys. Nors Kęstutis priešams buvo pavojingas ir reikiant juos pliekė, bet dėl jo žmoniškumo ir riteriškumo priešai jį gerbė.

Reikia didesnės pagarbos vyresniems žmonėms ir seneliams. Daugiau turime gerbti ūkininkus, nes jie mūsų valstybės kūnas. Reikia mums didesnės drausmės, vieningumo ir susiklausymo.

KOVOJE SU PRIEŠVALSTYBINIŲ GANDŲ SKLEIDĖJAIS MOTERYS TURI IR PRIVALO DAUG PADĖTI.

Kilus neramumams ar ištikus karui, moterys su visa savo aplinka turi ramiai laikytis, šaltai protauti ir sulaikyti kenksmingus užkrečiamus gandus. Gandai ir baimė tiek pakerta piliečių protus ir kariuomenės jėgas, kad juos priešai gali nugalėti be kautynių.

Napoleonas pasakė: „Baimės apimtą kariuomenę galima su pūslėmis vytis".

Šventas Raštas apie gandus taip išsitaria: „Daugelis žūsta nuo ginklų, bet dar daugiau nuo žmonių liežuvių".

Dėl gandų ir baimės žmonės gali pakvaišti. Štai aiškus pavyzdys. 1938 m. spalio 30 d. Amerikoje buvo radijo vaidinimas apie pramanytą Marso planetos gyventojų užpuolimą žemės žmonių. Per radiją vaizdžiai buvo pranešta, kad Niu-Džersey valstijoj nukritęs nuo Marso milžiniškas sviedinys, kuris užmušęs 1500 žmonių. Tam sviediniui atsivožus, iš jo išlipę planetos gyventojai marsiečiai, ginkluoti mirties spinduliais. Po to vis nukrintą nauji sviediniai su naujais marsiečių būriais. Tie nauji žmonės, sustatę nematytos formos lėktuvus, skrendą į

Niu-Jorką ir Niu-Džersey, kad dujomis ir padegamomis bombomis išnaikintų tuos miestus.

Radijo klausytojai nenugirdo, kad pradžioje šio vaidinimo buvo paskelbta, jog tai yra tik prasimanymas. Dėl to kai kuriose Amerikos vietose kilo didžiausias sumišimas. Žmonės persigandę lakstė ir skelbė, kad atėjo pasaulio galas; važiavo ir bėgo strimagalviais iš miestų slėptis nuo tariamų užpuolikų. Kai kurie miesteliai visiškai ištuštėjo. Pamaldesni žmonės grūdosi į bažnyčias melstis. Buvo tokių, kurie net savo akimis „matė" atskrendančius marsiečius.

Valdžiai teko griebtis nepaprastų priemonių, kad išsklaidytų įvarytąją baimę. Radiofonams buvo įsakyta be pertraukos skelbti, kad tasai radijo pranešimas apie marsiečius yra tik pramanyta komedija. Teko išspausdinti ir išklijuoti begales atsišaukimų, nurodančių žmonių apsigavimą ir juos kviesti prie ramumo ir tvarkos. Dėl šios baimės daugelis susirgo nervų liga.

Iš šio pavyzdžio matome, ką gali padaryti gandai ir įvarytoji baimė.

SU SVETIMŲ VALSTYBIŲ ŠNIPAIS VYRAI IR MOTERYS TURI PADĖTI KOVOTI.

Šnipų visur yra ir jie gaudo žinias apie mūsų kariuomenę ir valstybės padėtį. Dėl to jų reikia saugotis. Pirmiausia, turime žinoti kur ir ką kalbėti. Negalima viešai (susirinkimuose, traukiniuose, autobusuose ir kit.) ar mažai pažįstamiems asmenims pasakoti tokius dalykus, kurie liečia mūsų valstybės ir krašto saugumo reikalus. Reikia mokėti valdyti savo mintis, kalbas ir išlaikyti paslaptis. Čia tenka išsiauklėti stiprią valią ir nepasiduoti įkalbėjimams, prievartai

ar papirkimui. Reik išugdyti savyje tokią valią, kokią turėjo anksčiau aprašytasis Švelna. Tas jaunutis kalinys pasirinko sunkiausią bausmę, bet jokiu būdu neišdavė paslapties.

Visi piliečiai savo tautai ir valstybei turi būti ištikimi, sąžiningi ir atsidavę. Negalima nutylėti ar paslėpti tokius davinius, kurie daugiau ar mažiau gali kenkti mūsų valstybei. Jei kuris pilietis pastebi įtariamus asmenis, šnipinėjančius svetimų valstybių naudai, jis turi įtariamuosius sekti, o susekęs turi būtinai pranešti apie juos saugumo organams. Sąmoninga, patriotiškai veikli visuomenė geriausiai gali užkirsti kelią šnipams.

MES TURIME BŪTI PASIRENGĘ AUKOTIS SAVO TAUTOS IR VALSTYBĖS GEROVEI.

Jei tauta pareikalautų iš mūsų aukų, mes turime aukoti jai turtą, o reikiant ir gyvybę. Pasiaukojimas ant tautos aukuro yra gražiausias ir kilniausias darbas.

Pažvelkime, kaip senieji lietuviai į tai žiūrėjo. Mūsų senelių pasiaukojimas už tėvynę ir jos laisvę buvo senais laikais be galo didelis· Mirti karžygiui už tėvynę buvo geriausia ir saldžiausia mirtis, nes tikėjo, kad žuvusieji karžygiai turi didžiausią nuopelną dievų akyse, kad jų dvasios stiprina gyvuosius, kelia jų narsumą ir karžygiškumą.

Simanas Daukantas taip rašo: „Mirti kare už laisvę, už tėvynę buvo visų didžiausia garbė seniesiems lietuviams ir žemaičiams ir visų verčiausias nuopelnas dievų akyse“.

Pasiaukojimas tada buvo žymus ir moterų lietuvių tarpe. Mylinčios savo vyrus moterys gyvos susidegindavo ant laužų drauge su žuvusiais karžygiais, kad aname pasaulyje juos globotų ir jiems pagelbėtų.

Ryškų pasiaukojimo pavyzdį parodė didžioji kunigaikštienė Ona Vytautienė, begelbėdama Vytautą D. iš lenkų kalėjimo.

Lenkų karalius Jogaila, pasikvietęs dėdę kun. Kęstutį ir pusbrolį kun. Vytautą į svečius, abu uždarė Krėvės pilyje. Po keletos dienų Kęstutis buvo nužudytas, o Vytauto laukė ar panašus likimas, ar ilgametis kalinimas. Kunigaikštienė Ona, suprasdama Vytauto reikšmę Lietuvai, ryžosi gelbėti ne tik mylimą savo vyrą, bet ir didįjį Lietuvos sūnų. Belankydama Vytautą kalėjime, Ona perrengė jį moteriškais drabužiais, pro stiprias sargybas išleido iš kalėjimo ir sudarė aplinkybes pabėgti. Gi pati kunigaikštienė pasiliko kalėjime vietoj Vytauto, nežiūrėdama to, jog jai už tą darbą grėsė didžiausia bausmė. Vėliau ir ji pati pabėgo iš lenkų kalėjimo.

Antroji Vytauto žmona Julijona (po kun. Onos mirties Vytautas vedė Julijoną), norėdama matyti laisvą Lietuvą ir Vytautą apvainikuotą karališkuoju vainiku, buvo pasiryžusi aukoti savas sutaupas. Kai daugelis Europos valdovų jau buvo palankūs Lietuvos atidalinimui nuo Lenkijos, o tik griežtai priešinosi Krokuvos vyskupas, kun. Julijona, matyt, norėdama įgyti ir šio vyskupo palankumą, ryžosi pasiūlyti jam visus savo turtus ir brangenybes, kad tik atskirtų Lietuvą nuo Lenkijos.

IŠVADA.

Dabar ginklų karui ir kultūrinei tautų kovai turi pasirengti visa tauta: vyrai ir moterys. Moterys turi mokėti pavartoti ginklą savisaugos reikalams. Jos privalo pasirengti pagalbinei karo tarnybai: sanitarijai, priešcheminei ir priešbakteriologinei apsaugai, ryšių tarnybai, žvalgybai, administracijai, kariškai propagandai ir pagelbėti intendantūros reikaluose.

Moterys turi žymiai sustiprinti kultūrinę mūsų tautos kovą. Jos privalo įžiebti nemarią tėvynės meilę, laisvos Lietuvos nepalaužiamą gerbimą, turi išauginti gausingą, fiziškai ir dvasiškai stiprią, dorą ir blaivią tautą, darbščius, taupius, narsius, drąsius ir galinčius pasiaukoti piliečius.

Šituos visus tautos ir krašto saugumo uždavinius moterys svarbiausia gali įkūnyti per Šaulių Sąjungą. Dėl to visi, moterys ir vyrai, be pažiūrų skirtumo, nepaisant amžiaus nei luomo — tiek ūkininkai, tiek inteligentai, tiek darbininkai, ir be tikybų skirtumo, vienykimės į didžiulę šaulių organizaciją ir stiprinkime krašto saugumą. Darbo visoms ir visiems užteks, tik prisidėkime kuo kas galime: savu darbu, lėšomis ir dvasine parama. **Mes visi taip susiorganizuokime, kad kiekvienas vyras būtų ar karys ar gerai ginkluotas ir doras šaulys, o kiekviena lietuvė moteris būtų tinkamai parengta šaulė.**

Mes stiprinkime Ginklų Fondą gausiomis aukomis. Bet lygiagrečiai kurkime ir ugdykime Kultūros Fondą. Šitas antrasis mūsų tautos ginklas, t. y. kultūra, švietimas ir dvasiniai lobiai negali būt silpnesni už karo ginklus. Jei

dvasinis mūsų tautos ginklas bus menkas, tai ir kariškojo nepajėgsime išlaikyti.

Tad šiais klaikiais laikais mes taip pasistenkime, kad tautos dvasinė ir medžiaginė kultūra galingu ereliu pakiltų, o mūsų ginklai ir šarvai būtų neprakertami.